

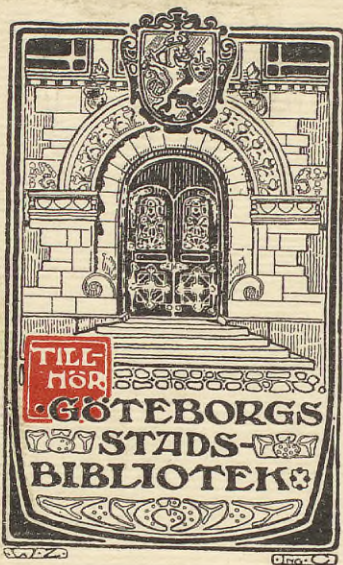
Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

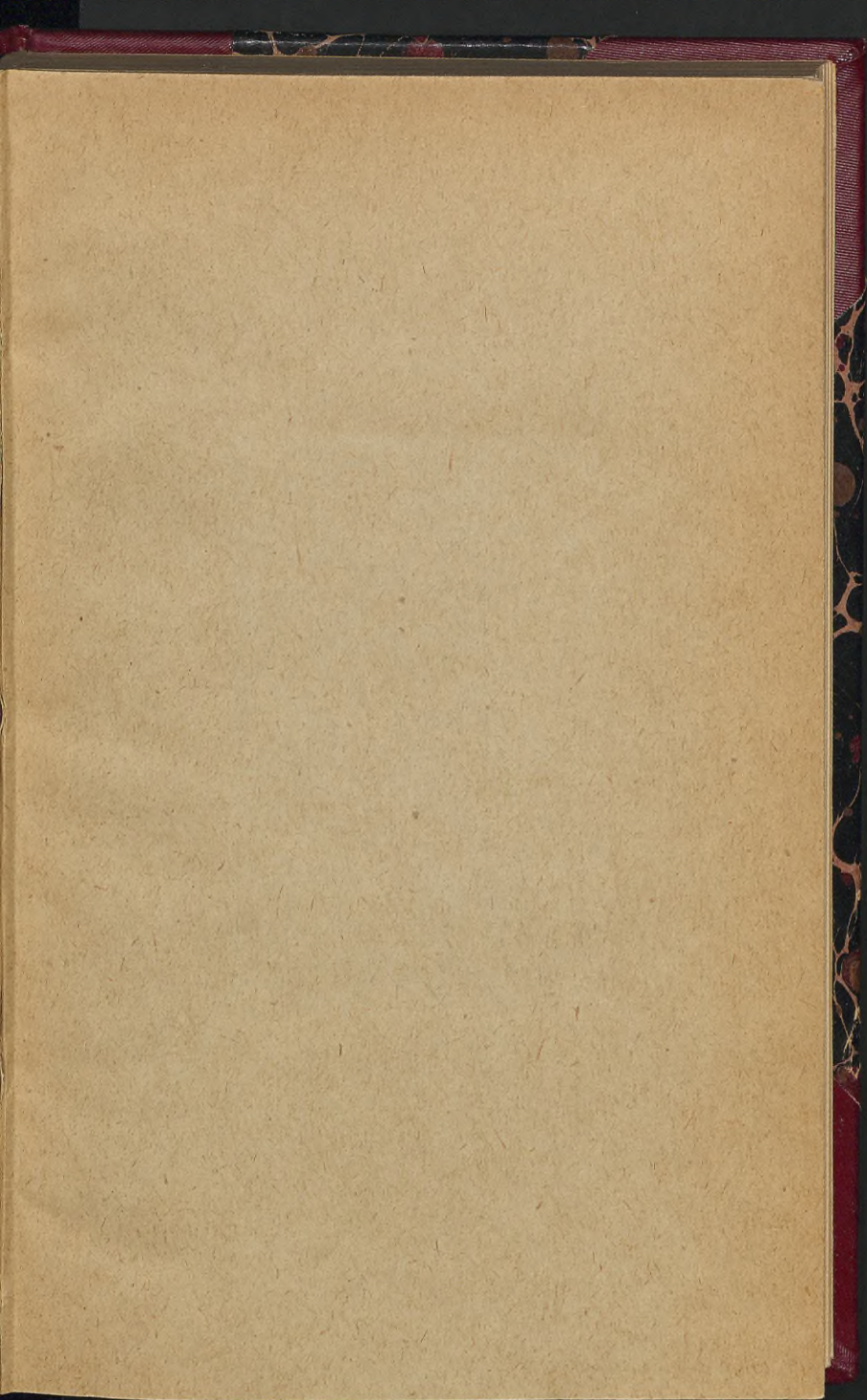
This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

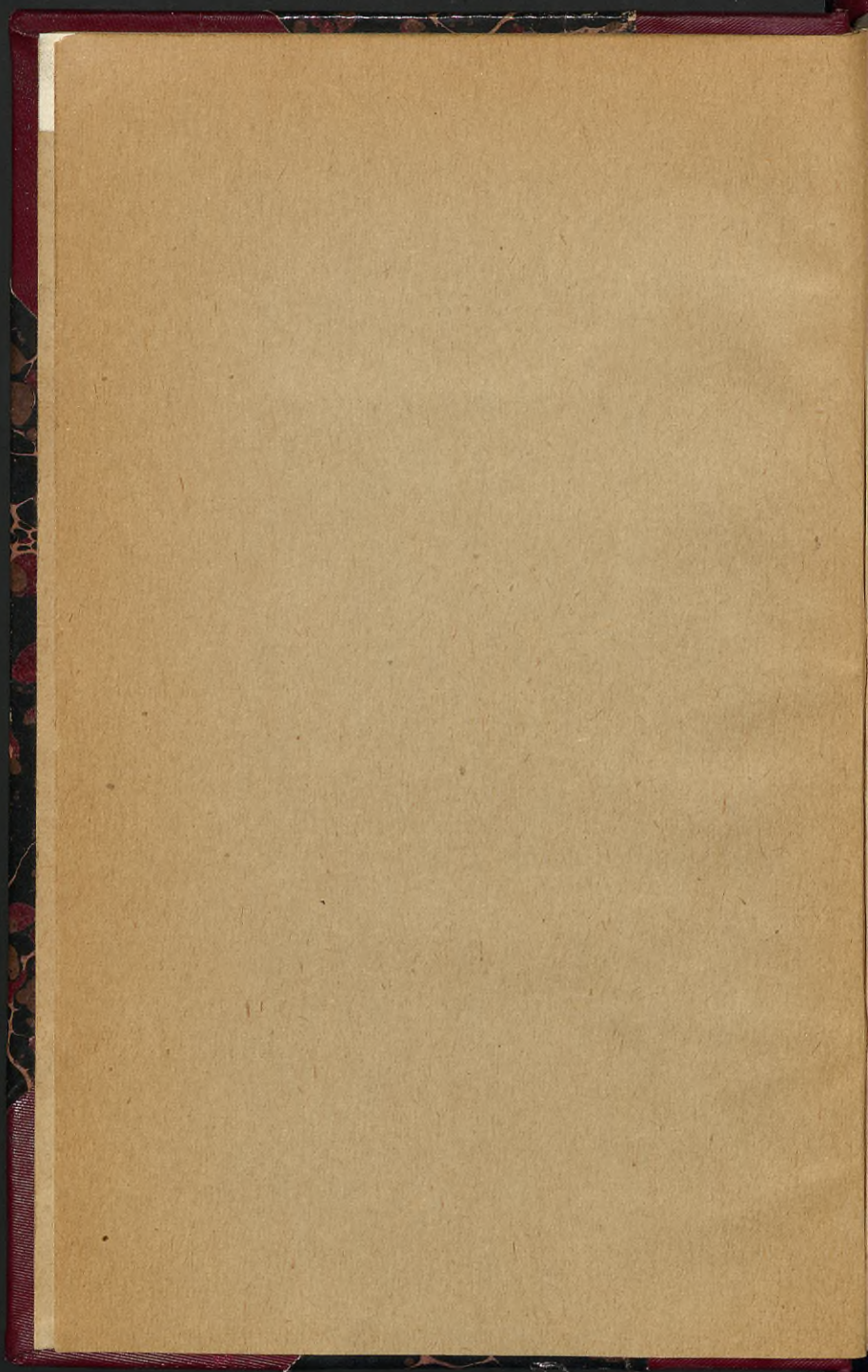

Litt.
Sv.

TYSTA DJUP

BERÄTTELSE

AF

ANNA ROOS

(ALFARO)

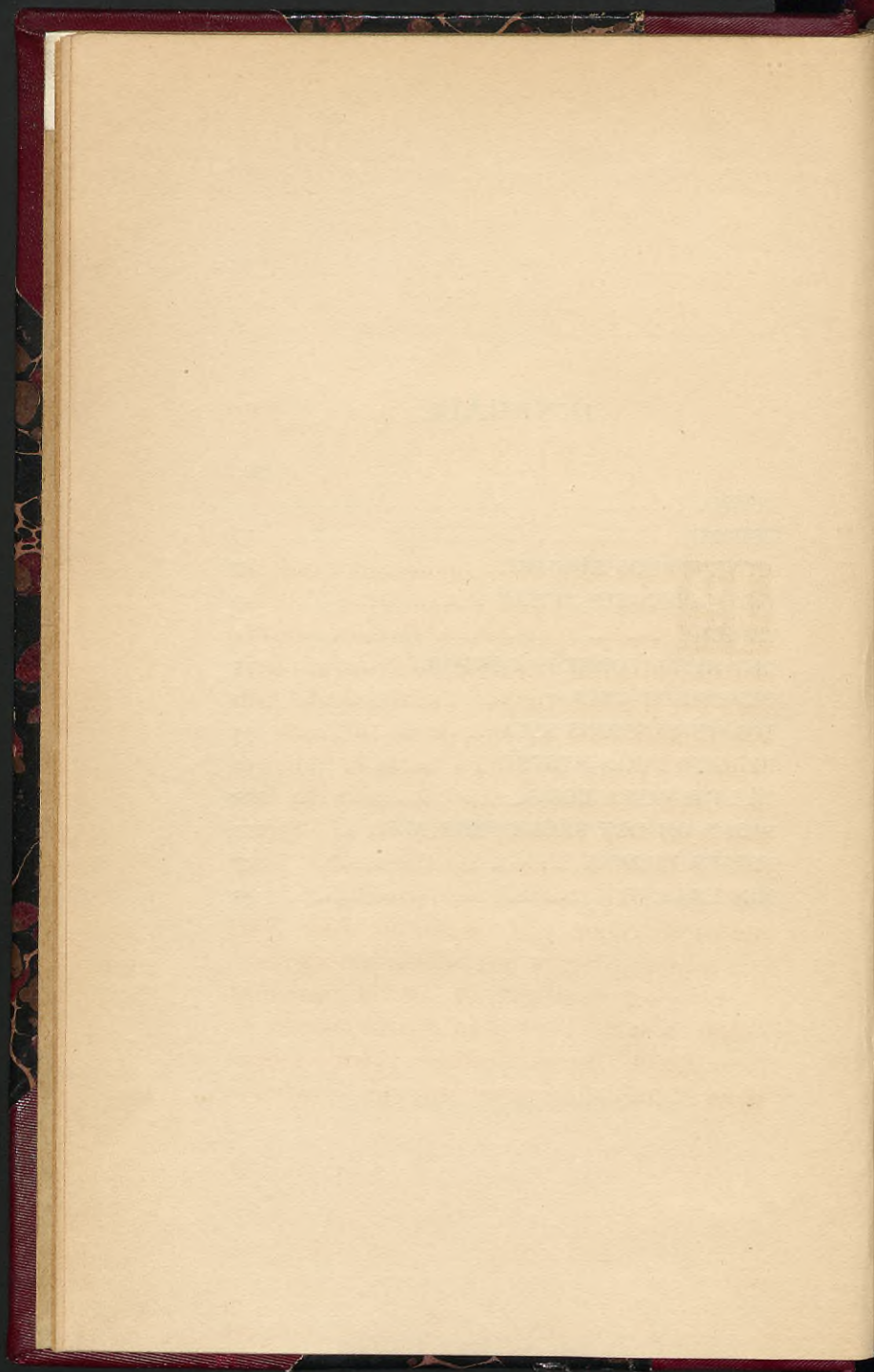
STOCKHOLM

WAHLSTRÖM & WIDSTRAND

STOCKHOLM IDUNS TRYCKERI AKTIEBOLAG 1895

INNEHÅLL

	Sid.
YUNNA	5
DERMAH.....	27
ARWENDRUDS SÅNGARE	37
VID FLODEN ZER-AFSJAN	49
YARIZME	61
DET HVITA TORNET I BOKHARA	75
DERKYLLOS' LYCKA.....	89
TORVID ULFSSONS SAGA	95
HERGEIR JARLS HUSTRU	101
PÅ LYNGVALLA BORG.....	109
SAGAN OM DEN KÄCKE HERR ALF	117
JUNGFRU ILIANA	127
MIN LILLA BY.....	145

YUNNA

På den tiden, då Johanniter-orden hade sitt säte i S:t Jean d'Acre vid den syriska kusten, fanns ibland dess medlemmar en riddare vid namn Boemund, hvilken var bördig ifrån det nordliga Italien. I många strider hade han kämpat emot de otrogna till Guds och den Heliga Grafvens ära. Men under de tider, då de kristne i Palestina och i kuststäderna hade fred med sina grannar, sultanerna af Egypten och af Ikonium, egnade sig Boemund, i likhet med de andre riddarne, hufvudsakligast åt sin ordens fredligare värf, såsom att vårda sjuka och bispringa fattiga och behöfvande pilgrimer.

En gång hände det sig, att till Johanniter-ordens hospital i S:t Jean d'Acre infördes en piemontesisk köpman, hvilken blifvit angripen af en febersjukdom; denne köpman, hvars namn

var Bernardo, hade gjort långa irrfärder i Iran, Adserbeidsjan och Chowaresmien och var nu stadd på hemfärd till sitt land igen. Med denne Bernardo kom Boemund att mycket samtala. Piemontesaren var en vetgirig man, hvilken företagit sina långa resor icke allenast i handels-syften utan äfven i afsikt att utforska och lära känna dessa aflägsna länder, om hvilka vesterländingarna föga viste. Och han berättade nu för riddar Boemund om hvad han sett och sport i dessa fjärran nejder: om de folk, som där bodde, om de präktigt byggda städerna och om mångahanda underbara ting. Men allra mest förtalde han om de folkstammar, hvilka på de sista tiderna förhärjande trängt fram från det inre Asiens högslätter och redan hunnit blifva till fasa och förfäran för världen. Bernardo visste mycket att berätta om tartarernas framfart såväl under Dschingis-Khans dagar som under hans ättlingars: huru de jämnade städer med jorden, förvandlade blomstrande länder till ödemarker och plågade och mördade människor i tusental. Sådana voro hans skildringar, att riddarens hjärta ryste af medömkan därvid, änskönt han icke var ovan vid att se blod och fador.

Bernardo förtalde vidare det rykte han sport, att stor-khanens broder, den mäktige

Hulagu Khan, aktade draga ut och underlägga sig allt land intill Medelhafvets strand, hvarpå sedermera tartarerna skulle samla all sin makt för att öfversvämma och förhärja Europas länder. Och menade piemontesaren, att Västerlandet aldrig skulle kunna emotstå dessa skaror, hvilka till sitt tal voro såsom sanden i hafvet och i sin framfart oemotståndliga såsom en brusande flod ifrån fjällen.

Riddaren sporde Bernardo hvad han visste om dessa folks tro. Och köpmannen svarade, att han hört berättas, att fastän de voro hedningar, trodde de likväl på en Gud, som rådde öfver de andra gudarna; äfven hade han hört sägas, att de vore fördragsamma emot andra trosläror. Och hade därför Bernardo mången gång tänkt, att det kanhända skulle vara lättare att vinna för Kristi lära dessa vilde tartarer än de högmodige musulmännen, hvilka föraktade alla, som ej voro af deras tro.

På allt detta tänkte nu riddar Boemund ganska mycket. Och det tycktes honom allt mer och mer, som hade han hört Guds röst i dessa den piemontesiske köpmannens ord. Ty han kände i sitt hjärta, att han måste själf gå dit bort till dessa vilde hedningar och predika evangeliet för dem.

Så trädde Boemund en dag inför sin ordens stormästare och bad honom om orlof att draga åstad till de tartariska folken och predika för dem om Gud och Kristus. Ty hans hjärta lemnade honom ingen ro af medömkan för alla dem, som ledo och förgingos under de grymme förtryckarnes härjningståg.

Stormästaren svarade honom och sade: »Ganska många äro de af våra bröder fransiskanerna och dominikanerna, hvilka gått ut till dessa folk för att predika evangeliet; somliga af dem hafva, efter hvad jag hört berättas, äfven lyckats komma till tals med den mäktige Hulagu Khan, hvilken lär vara en vetgirig man, hågad för att disputeras med främlingar om mångahanda ting. Men hvad hafva de förmått, alla dessa, som gått dit bort? Se, länderna förhärjas, folken förtrampas, och dessa tartarer äro alltjämt en fasa för Gud och menniskor.»

Riddaren svarade: »Min kraft är ringa, min röst är svag, jag förmår mindre än någon af dem, som gått före mig. Och dock måste jag gå för att gifva hvad jag har att ge. Gud behöfver många tjänare.»

Då sade stormästaren: »Är det så, att ditt hjärta bjuder dig att gå, så vare det långt ifrån mig att vilja hindra dig. Gack i frid, min broder!»

Och Boemund begaf sig ut på sin färd. Till Samarkand ville han draga, till den stad, där vid denna tid stor-khanen själf vistades.

Så länge riddaren vandrade genom landet Iran, behöfde han ej frukta att förlora vägen, ej heller hade han svårt att få herberge, ty landet var tätt bebygdt och uppfyllt med städer och byar. Men då han hunnit in i landet Chowaresmien, råkade han vilse; han kom till en öde trakt, där emellan snötäckta fjällåsar utbredde sig vidsträckta högslätter utan ett träd och utan en människoboning. I flere dagar irrade han omkring utan att finna väg eller stig. Så kom han en dag mot aftonen genom ett trångt bergpass in i en långsträckt dal, hvars gräsrika sluttningar sänkte sig emot en forsande bäck. Och Boemund följde utmed bäckens slingrande lopp. Då nåddes hans öra af kamelers och åsnors skriande och af ljudet af människoröster. Och då han hunnit på andra sidan af en klippa, som sköt fram i dalen, varnade han i den sjunkande solens sken en mängd bruna tält, förfärdigade af buffelhudar, hvilka voro uppslagna ej långt från bäcken. En eld brann på marken; omkring densamma voro lägrade en skara mörkhyade män. Från bäcken kommo kvinnor, bärande på sina huf-

vuden krukor, fyllda med vatten. Och tjudrade vid i marken nedslagna pålar stodo kameler och åsnor, hvilka betade af markens gräs.

Riddaren trädde fram till männen, hvilka tigande åsågo hans annalkande; han pröfvade på att tilltala dem med det språk, hvilket talas af iranierna, och märkte, att han blef förstådd. Och han bad om tillåtelse att få blifva ibland dem öfver natten.

Stammens höfding — Kerawun var hans namn — gaf sitt tillstånd härtill. »Var välkommen, o främling», sade han, »och blif ibland oss så länge dig lyster.»

Då nu riddaren sedermera förnam, att stammen om någon tid skulle bryta upp från sin nuvarande lägerplats samt draga emot öster, beslöt han att dröja bland dessa män och färdas med dem så länge som de gingo i den riktning, dit han ämnade sig.

Den stam, till hvilken Boemund kommit, tillhörde icke kirgisernas eller kalmuckernas kringströfvande horder; de kallade sig själfva keraïter och voro af de folk, som sedan urminnes tider bebott dessa bergstrakter. De trodde, liksom deras fäder före dem, på himmelens stjärnor, och hvarje kväll, då de eviga ljusen blänkte fram, föllo de ned och tillbådo dem.

När Boemund såg detta, tänkte han, att han måste äfven till dessa hedningar tala om den ende sanne Guden. Och han begynte lära dem och predika för dem.

Men denne riddaren hade icke gåfvan att tala till enkla och olärda hjärtan; han talade djupsinniga och visa ord, ty han var en lärd man, hvilken studerat och forskat mycket, innan han ingått i johanniternas brödraskap. Och steppens barn förstodo ej det han sade. Dock lyssnade de till hans ord, när de under middagshettan hvilade i pilträdens skugga invid bäcken eller då de om aftonen voro lägrade kring elden — såsom man drömmande lyssnar till hemlighetsfulla, dunkla sånger, eller till det mumlande suset af en kringströfvande vind.

Yunna hette höfdingens dotter; hon var vacker och smidig som en ung gazell. Hon lyssnade till främlingens ord, hon förstod honom icke. Men hon såg, att han var olik alla, dem hon förut sett, och att han var förmer än alla andra. Och hon älskade honom.

En dag, då riddaren trädde ut ur det tält, hvilket Kerawun gifvit honom till bostad, gick Yunna emot honom. Hon sade:

»Jag har sett, att din klädnad är sliten, och att du själf försökt hjälpa dess brister; jag har

märkt, att du själf gått ned till bäcken för att hemta dig vatten. Men sådant är icke göra för män. Du behöfver en hustru till att hjälpa och tjäna dig. Nu har jag tänkt, att du säkert icke har något att köpa en hustru för. Ty hvarifrån skulle du taga det gyllene pannsmycke, som man bör gifva åt en jungfru, då man tager henne till äkta, och huru skulle du kunna hafva de två kameler, hvilka man måste gifva hennes fader? Men nu vill jag säga dig detta, att om du vill, skall jag blifva din hustru och nöja mig utan det gyllene pannsmycket, och jag skall bedja min fader, att han ger mig åt dig, utan att utkräfva de två kamelerna. Min fader har tillräckligt många kameler dem förutan, och han är mycket god emot mig: han skall icke neka mig hvad jag beder honom om.»

• Riddar Boemund vardt förundrad öfver hennes ord. Det harmade honom, att en kvinna kunde tala sålunda. Han sade:

»Jag kan icke taga dig till min hustru. När man ingår i det brödraskap, hvilket jag tillhör, offrar man åt Gud hvarje tanke på sådant.»

Yunna förstod icke hans ord. Men hon förstod, att han icke ville taga henne till sin

hustru. Och hon teg en stund. Sedan sade hon:

»Kanhända behagar dig Ferimeh mera? Hon har svartare ögon och rödare läppar än jag, och många finna henne vackrare. Dock försäkrar jag dig, att jag är starkare att arbeta än Ferimeh. Men ifall du skulle kunna vinna henne, vill jag nöja mig med att vara din andra hustru, fastän det annars tillkomme mig, såsom höfdingens dotter, att intaga den första platsen. Min fader lär väl detta ganska mycket misshaga; dock vet jag, att han icke skall neka mig hvad jag beder honom om.»

Då vredgades riddaren ännu mer öfver att en kvinna kunde tala sålunda. Och han sade strängt:

»Du förstår icke hvad du talar! Det är en synd att hafva två hustrur, och för mig vore det dödlig synd att hafva en enda. Ty jag har svurit inför min Gud att aldrig äkta någon kvinna.»

Åter teg Yunna en stund. Sedan öppnade hon på nytt sin mun och sade:

»Om du icke vill hafva mig till din hustru — vill du då icke låta mig blifva din tjänarinna? Detta skulle visserligen aldrig min fader tillåta, men då du lemnar oss för att begifva dig bort på din långa färd, vill jag gärna,

utan att min fader vet om det, följa dig, och gå med dig hvar du går. Jag kan hjälpa dig med många saker: jag vet att finna de ätliga rötter, som växa på stepperna, jag kan leta reda på vipornas bon och taga deras ägg; jag kan äfven lägga ut giller för fåglar samt göra upp eld åt dig om kvällarna, när du är trött och frusen. Du tror kanske, därför att du sett mig så mycket le och dansa, att jag icke kan arbeta mycket. Men jag är stark och vill gärna arbeta för dig.»

Då såg riddaren på henne, att hon var vacker och smidig som en ung gazell. Och det syntes honom, som om den lede frestaren själf sändt henne i hans väg för att locka honom ifrån den rätta stigen. Och han sade till henne med vrede i stämman:

»Gå bort ifrån mig och tala aldrig mera om detta!»

Och Yunna sänkte sitt hufvud och gick bort ifrån honom.

Men Boemund fortfor med att tala till folket och lära dem. Och Yunna var alltid bland dem, som lyssnande sutto omkring honom. Dock talade han aldrig till henne.

När det nu blott var tvänne dagar kvar till nymåne, hvilket var den tid, då Kerawun

bestämt, att stammen skulle bryta upp, så beslöt riddar Boemund att spörja dem, som lyssnat till honom, om det till äfventyrs vore någon af dem, som ville låta döpa sig och bekänna sig tro på den ende sanne Guden. Och han sporde dem, den ene efter den andre. Men de svarade, att deras gudar hade många gånger hjälpt dem i nöden, och de ville icke nu svika dem för en ny gud.

Allra sist vände sig riddaren till Yunna och sporde henne, om hon ville låta döpa sig och tro på Kristus.

Hon svarade strax: »Jag tror det, som du tror.»

Då genmälte Boemund strängt: »Du skall icke tro detta, därför att jag sagt det, utan därför att du känner denna tro vara den enda sanna.»

Yunna sade, upprepande hans ord: »Jag känner denna tro vara den enda sanna.»

Då tog Boemund vatten ifrån bäcken och öste öfver hennes hufvud och döpte henne. När detta var gjordt, såg Yunna glad upp på honom och sade: »Får jag nu blifva din tjänarinna?»

Han svarade vredgad »nej» och gick bort ifrån henne.

Morgonen före den dag, då stammen skulle bryta upp från sin lägerplats, väcktes alla af ett dån liksom af en annalkande brusande storm.

Alla sprungo ut ur sina tält. Och Kerawun böjde sig ned och lade sitt öra intill jorden. Han reste sig åter upp och sade: »Tartarerna äro öfver oss!»

Strax begynte nu alla att i stor hast rycka upp tältpålarna och lasta tält och husgeråd på kamelernas och åsnornas ryggar. Men innan man ännu hunnit göra sig färdig till uppbrott, syntes för de förfärade keraïterna i det pass, som från norr ledde in i dalen, en flock tartariska ryttare. Liksom en stormvind kommo de framsusande på sina snabba hästar; både och spjut svängde de i luften. Och bortom den första skaran syntes nya ööfverskådliga massor tåga in i dalen.

Kerawun sade: »Det är bättre att dröja här än att fly. Under flykten skulle de nedskjuta oss alla med sina träffsäkra pilar; om vi blifva här och underkasta oss, skola de kanhända skona våra lif.»

Tartarernas förtrupp hade hunnit fram till lägret och omringat keraïterna. Och Kerawun och hans folk nedlade sina vapen inför öfvermakten.

Hela den väldiga hufvudmassan af hären kommer nu dragande fram genom dalen, uppfyllande luften med rasslet af vapen och dånet af hofvar och gnägganden af ifriga fålar.

I spetsen rider den mäktige Hulagu Khan på en springare, som är behängd med ett grönt, guldstickadt täcke. I det gula ansiktet glimma de små, grå ögonen, kloka och grymma glimma de fram under halfslutna ögonlock.

Hulagu Khan stannar och befäller, att de fångar, som tagits af förtruppen, skola föras fram inför honom. Och han talar till dem:

»Böjen edra knän och sänken edra pannor i stoftet! Och svärjen att lyda Hulagu Khan samt storkhanen, hvilken är världens beherskare.»

Alla fångarna böja knä inför den fruktansvärde och sänka sina pannor i stoftet, svärjande honom eden. Alla utom en. En är det, som står upprätt, och hvars läppar icke röra sig.

Hulagu Khan rynkar pannan. »Fören hit den djärfve», befäller han.

Och riddaren Boemund föres närmare fram till khanen.

»Du är en frank, ser jag», säger khanen.

»Hvarför är du här?»

»Jag har kommit till dessa länder för att predika om den ende sanne Guden.»

»Jag känner din lära», säger Hulagu Khan. »Jag har förut träffat dessa galne munkar, hvilka draga ända bort till Meru och till Karakorum för att predika sin tro. Jag vet, att I prediken ödmjukhet — huru lyder du då din egen lära, när du ej vill böja knä inför mig?»

»Vore du fattig och ringa», säger riddaren, »skulle jag gärna ödmjuka mig inför dig och tjäna dig. Men nu är du stor och mäktig och hyllas af mång' tusenden — därför skall du aldrig se mig böja knä inför dig!»

Då förvandlas khanens ansikte af vrede öfver denne främling, som djärfves trotsa honom. Och han ropar till sina tjänare: »Fören strax bort denne och skjuten honom till döds med edra pilar!»

Och tartarerna taga fatt på riddaren och föra honom bort till en af de pålar, vid hvilka kamelerna stått tjudrade, och binda honom där. Tolf män skjuta på honom med bågar. Och genomborrad af tolf pilar sjunker riddaren till marken.

Men Hulagu Khan, som ser att keraïterna äro stridbare män, befäller att de alla tillika med sina kvinnor och sina kameler och åsnor

skola draga med tartarerna på deras tåg emot Iran och emot Bagdad, kalifens stad.

Och de väldiga härskarorna sätta sig åter i rörelse och draga bort igenom dalen, förtrampande gräset och grumlande bäckens böljor.

Det brusande dånet har dött bort i fjärran. Solen sjunker bortom höga fjällåsar, det blir natt, och stjärnorna blänka fram på fästet.

Riddar Boemund är icke död, fastän det syntes så för tartarerna, fastän hans kropp blifvit genomborrad af tolf järnskodda pilar.

När den kyliga nattdaggen begynner falla, går det en skälfnings genom riddarens kropp, en kvidan tränger öfver hans läppar, och han slår upp sina ögon.

Och han ser, att han är allena i natten under himmelens stjärnor, och han bereder sig till att dö.

Men då den första gråa gryningen bryter fram, hör han lätta, snabba steg, som nalkas. Och han ser Yunna, hvilken hastande öfver det daggiga gräset närmar sig honom.

Hon träder fram till honom, och då hon ser, att han lefver, uppger hon ett anskri af glädje. Och hon begynner strax att sköta om hans sår; med hjälp af en liten dolk, som hon bär i sin gördel, lossar hon de pilar, som trängt

in i hans kropp, och afskär de rep, som fångsla honom vid pålen. Sedan hemtar hon vatten från bäcken och tvättar hans sår samt förbin-der dem med stycken, rifna af hennes egen klädnad.

Riddaren sporde henne: »Hur har du kommit hit tillbaka?»

Yunna sade: »Då de rastade för natten, och alla voro sysselsatta med att slå upp tälten och vattna hästarna, då smög jag mig ifrån dem. Och sedan har jag gått med stor hast hela natten för att komma hit till dig.»

Riddaren sade: »Hvad skall din fader säga, då han finner dig vara borta?»

»Min fader är död», sade Yunna. »Khanen befallde, att han skulle dödas, på det att stammen bättre skulle lyda den nye höfding, som han gaf dem.»

»Din fader är död», sade riddaren, »och du gråter icke?»

»Nej», sade Yunna. »Jag är ju hos dig.»

Då vardt riddaren uppfylld af vrede för det att hon talade sålunda. Och han sade henne sedan knappast ett godt ord, fastän hon vårdade och tjänade honom med trägen omsorg, sällan unnande sig sömn eller hvila. Af grenar från pilträden byggde hon ett tak, hvilket skyd-

dade honom mot solens brännande strålar och mot nattens kalla dagg; hon tvättade hans sår och lade på dem helande örter, hvilka hon sökte upp på fjällsluttningarna. Och hon gräfde upp ur jorden ätliga rötter och letade reda på vipägg till hans föda. Men han sade henne sällan ett godt ord därför.

En afton, just som solen gått ned, och stjärnorna började blänka på fästet, såg riddaren huru Yunna på något afstånd från honom knäföll på marken, vändande sig emot söder och sakta rörande på läpparna.

Riddaren sporde henne: »Hvad gör du?»

Yunna svarade: »Jag beder till guden Rigol, hvilken bor på den klara stjärna, som just nu rinner upp i söder; jag beder honom, att dina svåra sår snart måtte blifva helade. För sår och skador är det allrabäst att bedja till guden Rigol; han hjälper för sådant.»

Riddaren sade: »Du är döpt till att tro på den ende sanne Guden; till honom skall du bedja och icke till dina hedna gudar.»

Yunna sade: »Din gud är ju mycket god och mäktig, det har du berättat mig, men kanhända förstår han sig icke så bra på sårskador som guden Rigol. Jag försäkrar dig, att det är af mycken nytta att åkalla guden Rigol, när

man är sårad eller sjuk. Många ha däraf blifvit hulpna.»

Men riddaren förböd henne strängeligen att någonsin mera bedja till sina gamla gudar. Han sade henne, att då människor trott sig blifva hulpna genom böner till dem, så hade detta endast varit vantro och oförstånd. Ty hvad de menat vara en värkan af börens makt och gudarnas hjälp, det hade endast varit en följd af tillfälligheter och naturliga krafter.

Yunna vardt ganska mycket bedröfvad öfver detta, att hon icke mera skulle få bedja till de gudar, som hon plägat åkalla sedan hon var barn; dock lydde hon honom äfven häri.

Då riddarens sår blifvit helade, sporde han en dag Yunna, om hon visste vägen till staden Samarkand. Och då hon härtill svarade ja, sade han, att då ville han strax draga dit, om hon ville följa honom och visa honom vägen. Yunna bad honom att ännu dröja något litet, ty hon fruktade, att han ännu vore alltför svag för att begifva sig ut på en lång och mödosam vandring. Men riddaren ville strax gå.

De begåfvo sig då på väg ut genom det norra bergpasset och vandrade sedan genom slingrande dalgångar och öfver vidsträckta hög-

slätter — i begynnelsen i helt korta daghåll, emedan riddaren ännu icke hade mycket krafter.

Men alltsom riddaren återvann sin styrka, vardt han alltmera dyster och fåordig. Och när han någon gång talade till Yunna, var det i kort ton och likasom med vrede i stämman. Ty det tycktes honom allt mer och mer, att hon var honom sänd af den lede frestaren själf för att locka honom ifrån den rätta vägen. Därför värjde han sig emot henne genom att vara hård emot henne.

Yunna svarade aldrig något, då riddaren talade förebrående ord till henne; hon endast sänkte sitt hufvud. Icke heller klagade hon någonsin öfver hans hårdhet. Endast en gång, då hon såg honom hjälpa en liten sårad fågel, hvilken de funnit på vägen, sade hon med en sakta klagan i stämman: »Emot alla andra är du god!»

Så kommo de en dag litet före middags-tiden till ett bergpass, hvarifrån de kunde skönja de brungrå murarna och de hvitglänsande moskéerna af den stolta staden Samarkand.

»Innan kvällen äro vi där», sade Yunna.

Solen brände het, riddaren var trött, ty de hade vandrat alltifrån soluppgången. Han satte sig ned för att hvila. Men därvid kom han

att med foten röra vid en orm, som låg hoprullad i gräset, en liten svart orm af det slag, som där i landet kallas yewche. Ormen reste sig strax upp på stjärten. Men innan han ännu hunnit slunga sig fram mot riddaren, hade Yunna hastigt böjt sig ned och gripit om hans hals tätt invid hufvudet. Då bet henne ormen i handen. Men Yunna släppte honom icke, utan klämde honom hårdt och slog med en sten på hans hufvud, tills han vardt död, och kastade honom så bort ifrån sig. Sedan sjönk hon ned på marken, och hennes kinder blefvo hvita.

Riddaren sporde henne med ångest i stämman: »Hvad är att göra? Vet du icke någon bot?»

Yunna sade: »Det finnes icke någon bot för den, som blifvit biten af yewche-ormen. Inom kortare stund än den, som förflyter emellan första och andra hanegället, skall jag vara död.»

Och då hon såg, att där var sorg och ångest i hans blick, sade hon: »Du skall icke sörja öfver mig, ty det är mycket bättre, detta. Ty jag vet nog, att så snart vi hade kommit fram till staden, skulle du ha drifvit mig bort ifrån dig och icke velat se mig mera. Och jag skulle icke ha vetat hvart jag skulle gå,

ty alltsedan den första dagen jag såg dig, har det tyckts mig, som om jag ej kunde lefva på annat ställe än där du var. Därför är nu detta mycket bättre.»

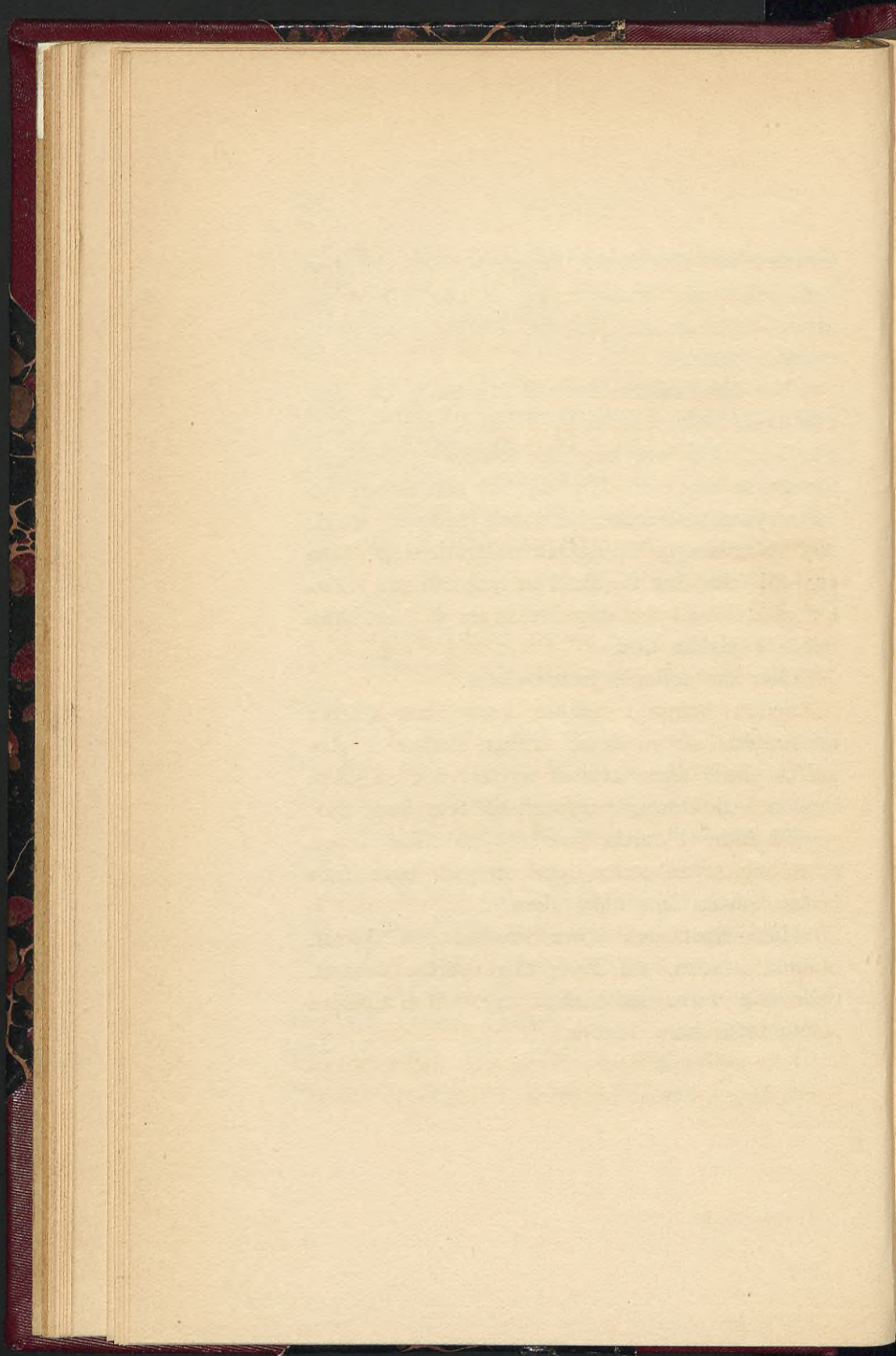
Och hon sade: »Ett vill jag bedja dig om, nämligen detta, att du så snart jag är död, går bort ifrån mig och icke vänder på hufvudet för att se dig om. Ty jag har sett människor dö af yewche-ormens bett, och jag vet, att de strax svälla upp i ansiktet, sedan de dött. Men jag vill icke, att du skall se mig sålunda. Därför måste du lofva mig att strax gå bort ifrån mig, då jag är död.»

Och han lofvade henne detta.

Sedan begynte hennes kropp att skälfva och skaka såsom dens, hvilken skakar af stor köld. Och öfver hennes läppar gick en sakta kvidan, och hon gaf upp andan och vardt död.

Då lade riddaren hennes ögon tillhoppa och reste sig sedan strax upp och gick bort ifrån henne, såsom han lofvat henne.

Hän emot den stora staden, den fjärran okända staden, dit hans Gud sände honom, gick han fram sin ensliga väg. Men tårarna runno utför hans kinder.

DERMAH

Från Norden hafva de stridbare skyterna kommit tågande: de hafva förhärjat det bördiga Kappadocien och det berguppfyllda Paphlagonien, nu hafva de trängt in i det olivrika landet Bithynien. Genom Olympos' trånga bergpass draga de fram, de slå läger för natten i en dälld vid floden Sangarios. Då väckas de i den arla morgonstunden af härskri; på höjderna omkring stå fiendens skaror: konung Ariathes af Bithynien har dragit inkräktarna till mötes med stor härsmakt och under natten inneslutit dem. Där blir strid, där blir förhärjande manfall bland skyterna, innan de lyckas slå sig igenom och undkomma. Öfver hälften af sina män har skyterkonungen mist, då han nu åter drager mot norden.

I lägret vid floden Sangarios hafva bithynera vunnit stort byte; de hafva tagit vapen

och kosteliga klenoder, hvilka skyterna röfvat under sitt härjningståg; många fångar hemföra de ock såsom slafvar. Ibland dessa är Dermah, skyterkonungens dotter.

Konungen af Bithynien har ett härligt palats, uppbygdt af marmor, prydt med guld och sniderier och omgifvet af sköna lustgårdar. Många byggnader är det, som höra till det kungliga palatset; en af dessa är lång och låg och har många dörrar, hvilka leda ut till en pelargång, som omgifver byggnaden. Detta är tjänstekvinnornas byggnad, och dit föres Dermah.

Hvarje morgon, vid det första hanegället, kallar Megisthias, konungens uppsyningsman, medelst en pipas hvissling kvinnorna tillsammans på den öppna gården framför kvinnobyggnaden. Och han befäller somliga att gå ut i trädgården till att gräfva eller plantera, och andra befäller han att sätta sig till handkvarnarna och krossa hvete, och åter andra bjuder han att tillreda konungens spis eller att två hans hvita, purpurbrämade linnemantlar. Och han tillsäger också Dermah hvad hon skall göra.

Men Dermah svarar vredgad: »Jag är en konungs dotter — aldrig skall jag göra en trälinnas sysslor.»

Och hvad än Megisthias säger, hvad straff

han än hotar med, svarar hon endast: »Gören med mig hvad I viljen: aldrig skall jag dock blifva en trälinna.»

De andra kvinnorna säga till Megisthias: »Gif henne några slag af piskan, och hon skall lyda dig.»

Men Megisthias svarar: »Jag känner dessa skytiska kvinnor: om hon blifver piskad, skall hon gifva sig själf döden. Jag vill sätta henne i den östra gafvelkammaren, den som har förgallradt fönster, och lägga bojor på henne — törhända skall detta göra henne spak.»

Och Dermah blifver fängslad med bojor och insatt i en kammare på den östra garveln af kvinnobyggnaden. Där ses hon sitta nedhukad, med mörka, trotsiga ögon blickande ut genom gallren; när någon spörjer henne, om hon ej ännu vill underkasta sig, skakar hon vredgad sitt hufvud, hvars hår är till färgen likt en lejoninnas och faller som en man kring hennes skuldror.

En dag kommer konung Ariathes gångande genom sin lustgård; han nalkas kvinnobyggnaden och ropar till sig Megisthias, uppsyningsmannen.

Genom sina galler ser Dermah konungen, medan han talar vid uppsyningsmannen. Och

hon ser, att hans ögon äro mörkare än natten och gömma blickar, hvilka äro såsom ljungande eldar. Och han går bort, och hon ser, att hans gång är lik elgens i hennes hemlands skogar, hvilken bryter fram igenom snåren, lyftande sitt hufvud högt och fruktande för ingen.

Konungen af Bithynien har en hvit jakthund, hvitare än snö och snabbare än vinden; han är sin herres älskling. Hvarje dag måste han tvås och kammas af slafvinnorna.

Tvåne slafvinnor sitta på marken, tvående konungens jakthund. Och den ena slafvinnan säger till den andra:

»Hvitare än snö måste konungens jakthund blifva, ty konungen har honom mycket kär.»

Dermah sitter i sin fångselkammare och hör deras tal. Och hon ropar till dem genom gallren:

»Gån till Megisthias och sägen honom, att om han löser mig för en stund från mina bojor, skall jag göra edert arbete.»

Och Dermah blifver befriad från sina bojor och förd ur sitt fängelse, och hon begynner sitt arbete. De andra kvinnorna stanna för att se på henne, när de gå öfver gården; de le och peka med fingret och säga: »Se den stolta konungadottern! Nu måste hon dock lyda!»

Men Dermah tvår och kammar konungens jakthund så väl, att han blifver hvitare än han någonsin varit.

Då hon slutat detta arbete, tillsäger Megisthias henne att gå ut i trädgården och gräfva i jorden. Men hon svarar härtill nej. Och hon blifver åter förd till sitt fängelse och belagd med bojor.

Konungen af Bithynien har en liten son, en sex-års pilt, hvilken mist sin moder; den lille prinsen har ett bälte af hjortskinn, väl garfvadt och beredt. Hvarje dag måste bältet gnidas med pimsten för att förblifva smidigt och glänsande.

Två slafvinnor sitta på marken, gnidande den lille prinsens hjortskinnsbälte. Och den ena slafvinnan säger till den andra:

»Mjukt och glänsande måste prinsens bälte blifva, ty den lille prinsen är konungen mycket kär.»

Dermah sitter i fängelsekammaren och hör deras tal. Och hon ropar till dem:

»Sägen till Megisthias, att om han löser mig från mina bojor, vill jag göra edert arbete.»

Och så väl gnider hon den lille prinsens bälte, att det blifver mera glänsande än det någonsin varit.

Då befaller henne Megisthias att sätta sig vid handkvarnen till att krossa hvete. Men hon vägrar att göra det och blifver åter förd till sitt fängelse.

Konungen af Bithynien har en sköld af silfver, konstfullt arbetad och inlagd med guld; vida omkring finnes icke den sköldens like. Hvarje dag måste den väl fejas och putsas, på det att icke en fläck må fördunkla dess glans.

Tvänne slafvinnor sitta på marken, gnidande med linne på konungens sköld. Och den ena slafvinnan säger till den andra:

»Blank och skinande måste skölden blifva, ty konungen själf skall bära den på sin arm.»

Dermah sitter i fängelsekammaren och hör deras tal. Och hon ropar till dem:

»Sägen åt Megisthias, att om han löser mig från mina bojor, skall jag göra edert arbete.»

Och hon föres ut och begynner att feja konungens sköld; så väl fejar hon skölden, att den blifver blankare än den någonsin varit.

De andra kvinnorna le och peka finger åt henne: »Se den stolta konungadottern! Hon måste dock böja sig till sist.»

Men då Megisthias befaller henne att taga en kruka och gå ned till floden för att hämta

vatten, vägrar hon att lyda och blifver åter förd till sitt fängelse.

En dag kommer konung Ariathes gångande genom sin lustgård; han nalkas kvinnobyggnaden, ropar till sig Megisthias och talar med honom.

Då ser han en kvinna, hvars hår är likt en lejoninnas till färgen och faller som en man öfver hennes skuldror; hon sitter på marken och kammar hans hvita jakthund.

Konungen spørjer Megisthias: »Hvem är denna?»

Och Megisthias svarar: »Denna är Dermah, skyterkonungens dotter, hvilken är en af de fångar, som togos af dig, o, konung, i lägret vid floden Sangarios.»

Då säger konungen: »Låt henne icke kamma hundarna, ty det är icke göra för en konungadotter.»

Dagen därefter kommer åter konung Ariathes bort till kvinnobyggnaden. Och han ser Dermah sittande på marken, gnidande med pimsten den lille prinsens hjortskinnsbälte.

Och konungen säger till Megisthias:

»Låt henne icke göra detta, ty det är icke arbete för en konungadotter.»

Och åter kommer konungen den tredje da-

gen, och han ser Dermah sittande ute på marken, gnidande med linne hans guldinlagda sköld.

Och konungen säger till Megisthias:

»Låt henne icke mera göra detta, ty det är icke arbete för en konungadotter.»

På aftonen af denna samma dagen finner konung Ariathes ingen ro på sitt läger. Och han står upp midt i natten och går ut i sin lustgård allena.

Fullmånen glänser på fästet, i örtagården stå höga, tigande popplar, deras skuggor falla vida öfver marken. Rosorna sänka drömmande sina hufvuden och dofta ljufvare än någonsin om dagen.

Konungen går bort emot kvinnobyggnaden.

Då hör han i natten en kvinnas gråt.

Han går fram till gallerfönstret.

»Hvarför gråter du, Dermah?»

»Jag gråter, därför att jag icke mer får kamma konungens jakthund eller gnida hans lille sons bälte eller feja hans guldinlagda sköld. Jag gråter, därför att mina dagar skola blifva långa och tomma.»

»Långa och tomma äro alltid fångenskapens dagar. Jag vill sända dig åter till ditt folk, Dermah, till din fader och dina fränder. Jag

vill sända med dig män, hvilka skola finna vägen till din fader och föra dig till honom.»

»Ack, herre konung, gör icke detta, jag beder dig. Ty där kunde tilläfventyrs komma någon och förtälja för min fader, att hans dotter gjort en trälinnas sysslor, och han skulle blygas öfver mig, och mina fränder skulle se på mig med förakt. Därför är det mycket bättre, att jag blifver där jag är.»

»Sannt har du talat, o Dermah; törhända skulle ditt folk icke vilja kännas vid dig. Men jag har en härhöfvidsman, en tapper krigare, hvilken eger ett skönt palats; han har mist sin maka, till honom vill jag sända dig, att du må blifva hans maka. Detta är dock bättre för en konungadotter, än att bo ibland tjänstkvinnorna.»

»Ack, herre konung, gör icke detta, jag beder dig. Ty där kunde tilläfventyrs komma någon till honom och förtälja, att hans hustru gjort en trälinnas sysslor. Och hans anseende skulle däraf lida, och han skulle blygas öfver mig. Därföre är det mycket bättre, att jag blifver där jag är.»

Då vänder konungen sitt ansikte bort. Han ser ut i örtagården. Där stå höga, tigande popplar, där drömma rosor, bidande och stilla i

månens sken. Det är endast fästets måne, som ser, att det i detta ögonblick drager ett leende öfver konungens ansikte.

Han vänder sig åter mot Dermah.

»Sannt har du talat, Dermah: du kan icke blifva min härhöfvidsmans maka, ty hans ära skulle kunna lida däraf. Därföre må du blifva dens maka, hvilkens anseende icke kan fläckas. I morgon, Dermah, skall du bo i konungens gyllene gemak och hälsas som konungens maka. Ty konungen, din herre, älskar dig — likasom du älskar din herre, konungen!»

ARWENDRUDS SÅNGARE

På den tiden, då kalifen Mostanser herrskade öfver de rätt-trogne, fanns i den nordliga delen af Iran en skön och folkrik stad, som hette Arwendrud, hvilken sedermera vardt jämnad med jorden af Batu, den förskräcklige. Invånarne i staden Arwendrud voro i hela Iran kända för sin kärlek till sång och strängaspel. När de om kvällarna församlades på det stora torget, hvilande ut efter dagens mödor på de marmorhällar, som kantade brunnen, eller i de arkader, som omgäfvade torget, löpande utefter köpmännens bazarer — då var det sällan, att icke någon sångare trädde fram och sjöng för de lyssnande skarorna. Och det var sed i Arwendrud, att när helst någon diktat ett skönt och förträffligt kväde, så vardt han belönad med en hvit man-

tel, och hans namn och ära utropades kring gatorna af kadins tjänare.

Nu var det många, som åtrådde att vinna denna ära, och sålunda hände det stundom, att sådana, hvilka icke af Allah undfått sångens gåfva, likväl trädde fram inför folket till att sjunga, oaktadt de hade gjort långt bättre i att gräfva i jorden eller i att hålla sig till förfärdigandet af kaftaner eller tofflor. Då nu dessa klena sångare alltjämt blefvo flere till antalet, och folket vardt uttröttadt af att höra deras usla sånger, församlades en dag Arwendruds invånare till rådplägning om hvad som vore att göra för att stäfsja detta ofog. Och vardt då antagen följande lag: »Eho som dristar sig till att framträda och sjunga, utan att därtill hafva fått gåfvan af Allah — hvilken allena kan gifva den — han skall straffas med tio par slag af spö, samt, bunden på en åsna, trenne dagar å rad föras kring stadens gator till spe och gyckel för alla. Ty det är en synd emot den Allrahögste att sjunga blott för att vinna fåfänglig ära, utan att af sitt hjärta vara drifven därtill.» Och det vardt beslutadt, att i kadins hand skulle läggas makten att pröfva värdet af de sånger, som sjöngos, och att utdela straff eller belöning, allt efter som hvar

och en det förtjänade. Och hvarje kväll satt nu kadin, den gråskäggige Nasr-ed-Daula, i portiken till Omars moské, hvilken låg invid det stora torget, och lyssnade till de sånger, som sjöngos, och dömde öfver deras värde. Och sedan några af de uslaste rimsmidarne blifvit vederbörligen bestraffade, kom där en helsosam skräck ibland de andra, så att Arwendruds invånare ej mer så ofta blefvo plågade med jämmerliga kväden.

Vid denna tid ansågs det i hela Iran, att ingen skald kunde dikta väl, som icke bildat sig efter den oförliknelige Firdusi. Han var Irans stolthet och ära, han hade diktat de skönaste sånger, i hvilka han prisat sitt lands tappre hjältar och besjungit dess härliga lustgårdar och blomsterrika ängar, dess väldiga floder och dess klara stjärnenätter. Och först och sist hade han prisat den Allrahögste, hvilken är den, som styr världen och leder människornas öden. Det skattades af hvarje skald som den största ära att blifva jämförd med Irans paradisiske sångare.

Då hände det en kväll, vid det att Arwendruds invånare efter sin sedvana voro församlade på torget, att en man vid namn Abu Thaher trädde fram för att sjunga. Hans uppsyn var icke lik dens, hvilken kommer för att ur

sin cittra framlocka ljufva och smekande toner. Hans blick var mörk och trotsig, hans ansikte var likasom förhärjadt af stormvindar, hans skägg var tofvigt och grått — dock mindre blekt af åren än af bittra sorger och kval.

Och han begynte sjunga en sång, sådan som man icke förut hört i Arwendrud. Han hädade Allah och sjöng, att hans värld var ett uselt narrverk och hans himmel en gäckande villa, uppfunnen för lättrogna dårar. »Skåden ut öfver jorden», ropade han, »skåden dess elände och jämmer, skåden huru den svage förtryckes af den starke! Och I prisen Allah såsom rättvis och barmhärtig! Fega stackare ären I, som ej vågen säga ut hvad I tänken.»

Alla lyssnade förfärade till hans sång. Ty den var full af lössläppta stormars kraft, där ljud i den likasom det hotande dånet af annalkande åskor. Det tycktes dem, att andedräkten förgick dem vid att lyssna till dessa vilda ord. Och dock kände somliga, som om någonting befriats inom dem, när de hörde Abu Thahers sång.

Men när Abu Thaher slutat, uppsteg ett mummel ibland folket: »Denne hädar Allah — är sådant tillåtet?»

Och Nasr-ed-Daula, kadin, höjde sin stämma

och ropade: »Gripen denne och fören honom inför mig!»

Och Abu Thaher vardt gripen och förd inför kadin.

Då talade kadin och sade: »Du har sjungit så som det icke är tillåtet att sjunga. Annorlunda sjöng Firdusi, Irans stolthet och ära. Du är i sanning ej af dem, som af Allah undfått skaldegåfvan.» Och vändande sig till sina tjänare, sade kadin: »Fören bort denne och gifven honom tio par slag af spö, och binden honom på en åsna och fören honom kring staden, ropande: »Så varder den bestraffad, hvilken diktar usla sånger!»

Men då höjde sig röster ibland folket, som sade: »Icke var det för detta vi stadgade straffet! Ty huru skulle denne ha kunnat sjunga så som han gjort, om han icke fått gåfvan därtill af Allah? Har han icke skakat våra hjärtan i deras innersta?» Och många, som ryst för Abu Thahers ord, sade likväl: »Det var icke rätt att straffa honom sålunda.»

Ehuru nu Abu Thaher fått lida för sin sång, lät han dock icke tämja sig till att sjunga annat än hvad hans hjärta ingaf honom. Ej heller blef han utan efterföljare. Många af dem, hvilka känt hans ord såsom en befrielse, be-

gynte att sjunga såsom han, utan att låta sig förskräckas af det straff, som alltid låg hotande öfver dem. De blefvo allt flere, som gingo i Abu Thahers fotspår, och det var icke mera något nytt för Arwendruds invånare att höra huru världen är mörk och människorna lumpna och lifvet icke värdt att lefva.

Då hände det en kväll, att fram på torget trädde, med den tresträngade cittran hängande öfver sin arm, en yngling vid namn Yussuf; hans lockar glänste liksom mörknadt guld i skenet från den sjunkande solen. Han ställde sig invid en dadelpalm, som växte vid brunnen, och lutade sig vårdslöst mot dess stam. Och medan hans djärfva, sorglösa ögon flögo ut öfver åhörarskaran, begynte han sjunga sin sång.

»Lifvet är kort», sjöng han, »dess solskensdagår äro icke många. Så låtom oss då girigt fånga hvarje glimt af sol, hvarje stund af fröjd, som bjudes. Må vi ej möda oss med att grubbla, må vi ej ängsligt skygga för hvad mänskorna enats om att fördöma såsom orätt — lifvet är kort, skyndom att fånga dess solsken!»

När Yussuf slutat sin sång, gick där ett mummel ifrån många af hans åhörare. Men för andra ljud hans sång såsom en brusande vårvind, och det tycktes dem, att genom själfva

jorden under deras fötter lopp en sprittning af nyväckt lif.

Då ropade den gråskäggige Nasr-ed-Daula från sitt domare-säte:

»Gripen denne och fören honom hit!»

Och rättstjänarne grepo Yussuf och förde honom inför kadin.

Och Nasr-ed-Daula talade och sade:

»Du har icke sjungit så som de gud-ingifna skalderna sjunga; du har uppmanat människor till att bryta de bud, som Allah i sin vishet pålagt dem. Du skall icke förblifva onäpst.» Och han sade till rättstjänarne: »Fören bort denne till att bestraffas!»

Men ibland folket blef ett starkt mummel, och många af dem, som harmats öfver Yussufs ord, sade dock: »Icke var det så vi menade, då vi gäfvo åt kadin makten att döma öfver sångerna.» Och där blef ett upplopp ibland menigheten, och de fördrefvo Nasr-ed-Daula från hans ämbete och sade: »Han är icke värd att vara vår kadi, ty han dömer icke rätt.» Och de togo till kadi Hakem, hvilken var en af dem, som under Nasr-ed-Daula fått lida för sina meningars skull.

Och Hakem lät utgå ett bud och säga: »Härefter skall sången vara fri, så att ingen

sångare skall dömas efter sina meningar, utan hvar och en må sjunga såsom hans hjärta ingifver honom. Allenast den skall blifva bestraffad, som diktar usla sånger, sjungande för att vinna fåfänglig ära och icke för att han därtill fått gåfvan af Allah. Ty detta är inom sångens rike den enda och stora synden: att sjunga utan att vara af sitt hjärta drifven därtill.»

Och där blef glädje ibland folket för detta budets skull, att sången skulle vara fri. Och man begynte nu att hedra dem, som tillförene fått lida för sina meningars skull. Och där voro allt flere, som sjöngo likt Yussuf, så att det var icke mera något nytt för Arwendruds invånare att höra, att viktigare än något annat är att gripa i de fladdrande lockarna den hastigt bortflyende glädjen.

Så hände det en dag, att fram på torget trädde en främling, hvilken ingen kände. Ute i öknen hade han lefvat och sällan varit samman med menniskor; under tysta stjärnenätter hade han ströfvat omkring i ödemarken, i ensliga kvällar hade han sett solen, strålande likt den Eviges öga, sjunka öfver tigande vidder. Och hvad han drömt och tänkt i ensligheten, det sjöng han nu för dem, som voro församlade på torget.

Då begynte en flock af dem, som sutto å marmorhällarna kring brunnen, att le och säga: »I sanning, hvar har denne lefvat? Ty hans tankar likna de skalders, hvilka sjöngo i tiden närmast efter Firdusi. Huru kan man i våra dagar tänka sålunda?»

Och där hördes ett rop bland folket: »Fören denne inför kadin till att bestraffas!»

Då sade främlingen förundrad: »I män och bröder, huru stämmer detta med hvad I tillförene sagt? Ty I hafven sagt, att ingen skall dömas efter sina meningar, men nu synes det mig, att I dömen min sång efter mina meningar. Fjärran i öknen har jag lefvat, långt ifrån eder — dock har äfven till mig nått ryktet om huru det gick med Abu Thaher och med Yussuf. Och jag harmades öfver deras dom, om jag än ej tänkte som de, och jag gladdes, när deras ära blef återupprättad, och det blef utropadt, att sången skall vara fri. — Är nu min sång dålig, så sägen mig det, men dömen mig icke efter mina meningar!»

De svarade: »Att tänka såsom du visar, att man icke har tänkt. Ty vi skrifva nu året det fyrahundradesjuttioförsta efter profetens — den välsignades — flykt, och såsom du nu tänker, så tänkte människor i detta århundrades midt.

Men det är icke möjligt, att människors hjärtan skulle kunna vara desamma nu som för tjugo år sedan.»

Främlingen svarade och sade: »I öknen har jag lefvat, fjärran från eder alla — törhända har jag blifvit olik eder andra. Hvad under är det då, om jag sjunger på annat sätt? Skall icke hvar och en sjunga efter sitt hjärta?»

De svarade: »Hundraden hafva förut tänkt såsom du — det är icke dina egna tankar du sjunger.»

Främligen sade: »Före Firdusis dagar hafva män funnits, hvilka tänkt såsom Abu Thaher och såsom Yussuf. Hvad finnes nytt under månen? Och i dessa dagar är det både här och i Bagdad och i Damaskus, många hvilka följa Abu Thaher, många hvilka sjunga som Yussuf. Till ingen af dem hafven I sagt, att de ej själfva tänkt hvad de sjunga — hvarföre sägen I det nu till mig?»

Men de hörde icke på hans tal, utan togo fatt på honom och förde honom inför kadin och sade: »O kadi, du har själf hört denne mannens sång — döm om han icke är straff värd?»

Och Hakem sade med stränghet till främlingen: »Hvem är du, och hvad har du att anföra till ditt försvar?»

Främlingen svarade: »Mitt namn är Yazuri; i öknen har jag lefvat och aldrig förut sjungit inför människor. Jag tänker väl ej lika med dem, som i dessa dagar hafva makten, men icke vill väl du, o kadi, döma mig därför, du som själf i gångna dagar fått lida för dina meningars skull. Är min sång dålig, så säg mig det, men döm mig icke efter mina meningar!»

Hakem sade: »Helt visst är din sång dålig, dock måhända ej sämre än mången annans, hvilken undgått att bestraffas. Jag skulle därför kunna näpsa och släppa dig samt tillsäga dig att komma åter, sedan du lärt att sjunga bättre. Men ett är det, som visar, att du icke är en verklig skald, och det är det, att du sjunger för att behaga människor och icke efter ditt eget hjärta. Ty du sjunger i den tonart, som de gamle älska, de hvilka ännu hänga fast vid Firdusi och hans skola. Och därför är du straff värd.»

Yazuri svarade: »Hade jag sjungit för att behaga människor, hvarföre skulle jag då söka behaga de gamle, hvilka nu ej mera hafva makten? Skulle jag då icke hellre hafva sjungit sådant, som behagar eder, I som nu hafven makt till att förläna en sångare ära och anseende?»

Men kadin hörde icke på hans tal, utan

vände sig till rättstjänarne och sade: »Tagen denne och fören honom bort till att bestraffas!»

I en vrå af torget, lutad mot den hvita muren af ett karavan-seraj, satt den gamle Ibn Mostali; med en sorgsen blick i sina ögon hade han åhört hvad som försiggått. Då nu Yazuri fördes bort till att bestraffas, böjde den grånade vise sig ned, och i det hvita dam, som hvirflat upp och jagt sig på stenhällarna framför honom, skref han med sitt finger några ord. Därpå reste han sig upp och gick med lutadt hufvud hemåt mot sin boning.

Några män af dem, som stått i hans närhet, gingo fram för att se hvad den vise skrivit. Och de läste:

»När skola människor förstå hvarandra och människors barn tillgifva hvarandra, att den ene icke tänker lika med den andre?»

VID FLODEN ZER-AFSJAN

På en grönklädd sluttning af det höga berget Kalan Dagh låg en gång för länge sedan en liten enslig hydda, i hvilken bodde Ezaïr ibn Tharad samt hans moder. Vida omkring ser man från berget Kalan Dagh. Man ser i öster en blånande kedja af höga fjäll, hvilkas toppar skimra hvita af snö, man ser mellan gröna ängar och trädbevuxna kullar framblänka det slingrande loppet af Zer-Afsjan, den guldbringande floden. Och längst bort i väster öppna sig stora fria vidder, där himmelen möter jorden.

Ofta satt Ezaïr ibn Tharad utanför sin hydda och blickade hän mot fjärran, okända rymder. Och hans hjärta vardt fullt af längtan. En dag sade han till sin moder:

»Moder, jag måste bort härifrån. Jag måste draga ut i den vida vackra världen.»

»O min son, är du då icke lycklig här?»

»Huru skulle jag kunna vara lycklig här, då världen är så vid och så full af under, så rik på glädje och härlighet!»

»Ack min son, världens glädje och härlighet äro blott för den, som mycket eger, icke för den som intet har.»

»I floden Zer-Afsjan finnes guld; jag går att leta rikedom i dess böljor. Och när jag där funnit skatter nog, skall jag följa den ilande flodens lopp, jag skall följa den, tills den hin- ner Samarkand, kejsarens stolta stad. Och där skall jag njuta af världens glans och glädje och härlighet. Och sedan skall jag gå in i kejsa- rens här och kämpa tappert och vinna ära och till sist eröfra åt mig själf ett rike, såsom väl mången gjort före mig.»

Och Ezair ibn Tharad tager farväl af sin moder och drager ut i den vida vackra världen. Genom gröna dälдер, öfver blommande ängar drager han hän mot den guldbringande floden Zer-Afsjan.

Bland de fjärran bergen i öster upprinner floden Zer-Afsjan; brusande och ung störtar han sig utför brådbranta hållar. Gröna leende ängar, hvitblommande träd omgifva hans lopp, då han sorlande och sjungande drager fram

genom dalen. I väster öppnar sig dalen; där kommer floden ut på de vida slätterna, där måste han vattna åkrar och fält, och hans lopp blir stillare. Till kejsarstaden kommer han, till det stolta Samarkand; hans böljor spegla dess prakt och härlighet, dess brokiga, larmande vimmel. Åt väl hundrade kanaler i dess parker och lustgårdar måste han gifva af sina böljors rikedom. Och med mattad kraft lämnar han den stora staden, begifvande sig ut på de ensliga stepperna, där han tyst silar fram i sin djupa fåra, tills han trött går att gömma sig i Kara-Kul, »den svarta sjön.»

Ezair ibn Tharad byggde sig vid flodens strand en koja af grenar; till föda hade han medtagit ris och dadlar i tvänne små lädersäckar. Och hvarje dag satt han nere vid floden, upptagande sand från dess botten och le-tande däri efter guldkorn. Det guld han fann lade han i en pung, som han bar vid sin gördel. Långsamt och enformigt var hans arbete, men han tänkte på lönen som väntade, han drömde om glansen och glädjen i kejsarens stad, om makt och rike, som han skulle vinna långt borta i främmande land.

Ett litet stycke ofvanom den koja, som Ezair byggt, fanns en bro öfver floden, en smal

bro, bestående af tvänne poppelstammar, hvilka fällts, afkvistats och lagts tätt utmed hvarandra. Nära brons landfäste å andra stranden skymtade emellan gröna träd ett litet hus, uppfördt af saltorkad lera och täckt med bjelkar, belagda med vassknippor; detta hus tillhörde den gamle Melikh ibn Chodscha. Skuggrika plataner och lågstammiga mullbärsträd omgäfvade det lilla huset; mandelträden sträckte ut sina fina kvistar, höljda af ljusröd vårfägring, och nere vid stranden stod en liten hvit slånbuske, full af blommande glädje. I en öppen solig sluttning, ej långt från floden, låg ett fält, bevuxet med vattenmeloner af det slag, som tidigt mognar; några af frukterna hade redan börjat antaga en mogen guldgul färg.

Ezair sitter vid sitt arbete, letande i slammets efter guld; då hör han genom flodens brusande en sakta sång. Han lyfter hufvudet och blickar uppåt floden, därifrån sången höres. Nedom Melikhs hus, helt nära intill den lilla hvita slånbusken, sitter vid flodbrädden en flicka, hvilken doppar i vattnet sina hvita fötter och sakta sjunger en sång, medan hon ser ned i de förbiilande böljorna. Sålunda sjunger hon:

»Du vackra flod, du brusande flod,
som kommer från de fjärran kullar,
du bringar guld åt dem, som söka guld —
hvad skall du bringa åt mig?»

Uppifrån huset höres nu en röst, som ropar: »Djamileh, kom in!»

Och flickan reser sig hastigt, torkar fötterna i gräset, sticker dem i tofflorna, som stå bredvid henne, och springer in.

Följande dag, då Ezair sitter vid sitt arbete, blickar han alltemellan uppåt floden, emot den högra stranden, där Melikh ibn Chodschas gård ligger. Och han ser Djamileh komma ut ur huset. Hon bär i sin famn ett fång kläder, hon går ned till stranden, lägger sig på knä och begynner två och skölja kläderna i floden. Härunder sjunger hon med klar och låg stämma sin drömmande sång. Nu händer det, att ett hytt hufvudkläde af fint bomullstyng glider ur hennes händer och föres bort af böljorna. Djamileh ger till ett rop och sträcker sig efter duken, men når den ej. Ett litet stycke nedom poppelbron finns en hvirfvel i vattnet; här af föres nu duken hän emot den strand, där Ezair sitter. Ezair reser sig, räcker ut sin arm och fattar tag i det hvita hufvudklädet. Sedan begifver han sig uppåt stranden

till bron, går öfver denna och fram till Djamiléh, åt hvilken han räcker duken. Hon tackar honom, och Ezaïr återvänder öfver bron till sin plats.

Men han arbetar icke mycket denna dag; han förgäter stundom helt att leta efter de glimmande guldkornen.

Följande dag ser Ezaïr ofta uppåt den högra flodstranden. Men Djamiléh kommer icke ned till floden. Dock ser han hennes röda kjortel skymta emellan gröna träd och hvitblommande buskar; hon går och sysslar i trädgården och han hör henne sjunga sin drömmande sång:

»Du vackra flod, du brusande flod,
som kommer från de okända höjder,
du bringar guld åt dem, som söka guld —
hvad skall du bringa åt mig?»

Djamiléh går fram till fältet, som är bevuxet med vattenmeloner; hon letar efter en frukt, som är mogen till skörd. Och hon finner en, hvars skal glänser likt guld i solen. Hon afplockar den och lyfter upp den för att bära den in i huset.

I ett mullbärsträd har en flock kråkor slagit ned. En örn seglar med starka långsamma vingslag högt uppe i den klara luften; nu

ses han sänka sin flykt ned emot dalen. Då flyger hela kråkeflocken upp med stort gny; kraxande och larmande draga de svartgrå fåglarna bort, klapprande med sina tunga vingar. Det plötsliga bullret förskräcker Djamileh, hon tappar ur sina händer den gula melonen. Denna trillar snabbt utför den sluttande marken ned emot floden. Djamileh springer efter, men innan hon hunnit upp det rullande, guldfärgade klotet, har detta med ett plumsande fallit ned i floden.

Genom det klara vattnet kan man se melonen, som rullar fram på flodbotten och af hvirfveln föres hän mot vänstra stranden.

Då den närmar sig den plats, där Ezaïr sitter, reser sig denne, springer ut i floden, böjer sig ned och griper frukten. Därvid halkar han emellertid och ryckes med ett stycke af böljorna; han måste hårdt kämpa mot strömhvirfveln, innan han lyckas komma ur den och arbeta sig fram mot den högra flodbrädden. Han klättrar där upp på stranden, går fram till Djamileh och räcker henne den melon hon tappat.

Djamileh ler, då hon tackar honom.

»Aldrig såg jag förr en man våga sitt lif för en melon.»

»Det var icke heller för melonens skull.»
Och vid det att Ezaïr säger detta, ser han på henne.

Då sänker Djamileh hastigt sin blick, och hennes bruna kinder färgas röda ända upp till ögonen. Och hon säger intet till svar.

Ej heller säger Ezaïr något mera. Han går bort ifrån henne och vänder öfver poppelbron tillbaka till sin koja. Nedanför denna sitter han sedan vid stranden hela dagen. Men han förgäter helt att leta i dyn efter guld.

Trenne dagar förgå. Ezaïr sitter vid flodens strand, han leter icke guld, han blickar endast upp emot Melikhs gård. Men Djamileh kommer icke ned till stranden, ej heller höres hennes sång; Djamileh har förgätit att sjunga.

På den fjärde dagen står Ezaïr ibn Tharad upp och går öfver bron och fram till det lilla huset bland mandelträden och begär att få tala med Melikh ibn Chodscha. Och han säger till Melikh sitt ärende, nämligen att begära af honom hans dotters hand. Då säger honom den gamle Melikh hvad han äskar för sin dotter, nämligen sexhundra kran. Ezaïr löser från gördeln sin pung med guldkorn; de båda männen mäta och väga guldet, och det befinnes, att det till värdet är lika med sexhundra kran och

något därutöfver. Full af glädje öfverracker Ezaïr pungen åt den gamle, och denne lofvar honom sin dotters hand.

Därpå sändes bud till mollahn, som bor i Usun Kurgan. Och en solig morgonstund kommer den gråskäggige mollahn, ridande på en hvit mula, till Melikhs gård. Och han läser en bön öfver Ezaïr ibn Tharad och Djamileh och lägger deras händer samman och välsignar dem i Allahs, den Allrahögstes, namn.

Och Djamileh sätter sig upp på en liten grå åsna, som har varit hennes, sedan hon var barn. Och Ezaïr fattar i åsnans tygel och begifver sig åstad, ledande henne varligt öfver den smala poppelbron.

Öfver gröna ängar, genom blommande däl-der begifver sig Ezaïr ibn Tharad hemåt mot berget Kalan Dagh, ledande efter sig den lilla grå åsnan, på hvilken hans hustru sitter. Djamileh bär en röd kjortel af groft silketyg, sådan som kvinnorna pläga bära i Zer-Afsjandalen; kring midjan har hon en ambrafärgad gördel, och en hvit duk är bunden kring hennes mörka hår. Hon blickar ut öfver de blommande ängarna, hän mot de blånande bergen, och hennes ögon äro fulla af soliga drömmar.

Den lilla grå åsnan har bjällror kring halsen, hvilka klinga och pingla vid hvarje steg. Glittrande bland gräset flyter den lilla bäcken Giök Su, hvilken kommer från berget Kalan Dagh och sorlande och skrattande söker sig väg mot floden Zer-Afsjan. På marken växa konvolvler, hvita och ljusröda, fyllande luften med sin doft; invid bäcken stå klungor af gyllene ranunkler, glimmande i solens egen färg.

Framför dem reser sig det höga berget Kalan Dagh; dess snötäckta hjässa skimrar hvit mot den blåa himmeln. Uppför de gröna sluttningarna, där hagtorn och rhododendron blomma, drager Ezaïr ibn Tharad på en smal och buktande stig mot den klippafsats, där den ensliga lilla hyddan står. Ezaïrs moder står i hyddans dörr, skuggande för ögonen med handen; hon ser sin son komma uppför stigen, ledande efter sig en åsna, på hvilken en kvinna sitter.

Och hon ropar till sin son:

»O, min son, har du nu funnit hvad du sökt? Har du funnit det glimmande guld?»

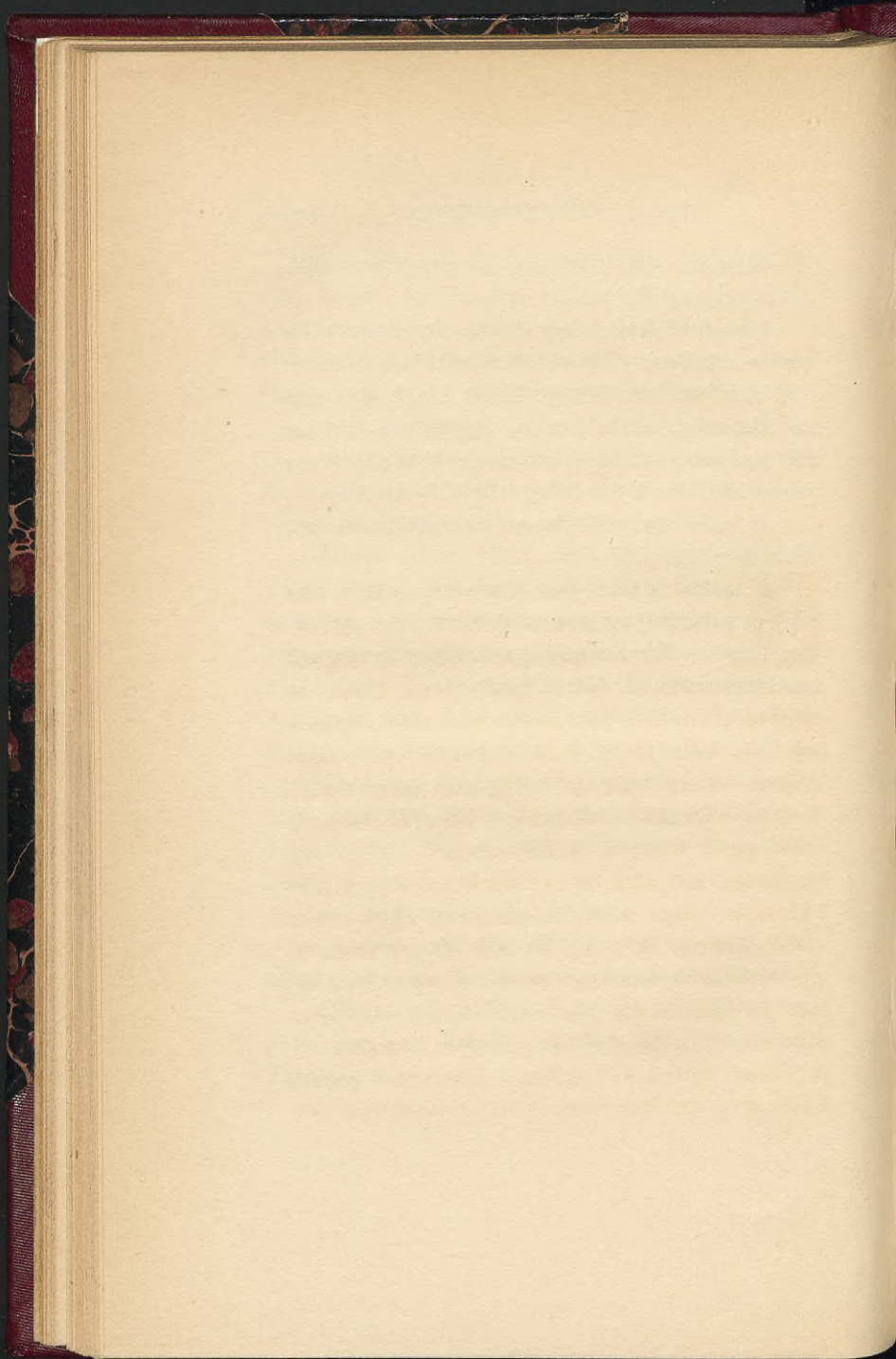
»Glimmande guld har jag funnit, bättre än guld har jag funnit vid den alltid brusande Zer-Afsjan.»

»O, min son, skall du nu draga ut i den vida vackra världen?»

»Hvarför skulle jag draga ut i den vida vackra världen? Ingenstädes är den väl vidare att skåda än från berget Kalan Dagh, där man ser himmelen möta jorden, ingenstädes är den väl vackrare än där blommor le och flickor sjunga vid den lyckobringande Zer-Afsjan.»

»O, min son, vill du nu icke strida för att vinna dig ett rike?»

»Hvarför skulle jag strida för att vinna mig ett rike? Jag har vunnit ett rike att ensam herska öfver, ett hjärta har jag vunnit vid den evigt vällande Zer-Afsjan.»

YARIZME

Detta är sagan om Yarizme, en saga från
längst försvunna tider.

På den väg, där de stora karavanerna draga fram, de som förbinda Bagdad och Damaskus med den fjärran österns städer, öppnar sig, — icke långt från det skogiga berget Elbrus — en vidsträckt högslätt, omgifven af bortom hvarandra blånande fjällåsar, hvilken är känd under namnet af Merdahims högslätt. På en kulle, ett litet stycke ofvanom den breda, buktande stig, som kamelhofvar upptrampat öfver slätten, höja sig de väldiga ödemurarna af Merdahims uråldriga stad. Längst försvunnen är Merdahims glans och ära. Dess salar stå öde, dess borgar äro grusade, förgätta äro de, som där hafva lefvat. Ingen vet nu att tolka de inskrifter, som mäktiga konungar låtit

rista å dess murar till att förkunna för sena tider sina bragder och sin storhet.

Midt ibland pelare som brustit och murar som remnat, höjer sig väldig och oskadd den jättelika bilden af guden Horgun. På en tron, uthuggen af ett ofantligt klippblock, sitter han med sina knän tätt slutna intill hvarandra, han håller tvänne fingrar pressade mot sina tiggande läppar, och med orörliga stenögon blickar han ut öfver de ödsliga vidderna. Under hvad namn han åkallats i de uråldriga tiderna, då offer-röken steg omkring honom, och hemlighetsfulla sånger ljödo till gudens lof — det vet nu ingen, sedan Allah och hans profet besekrat de gamla gudarna. Men de som bebo Merdahims högslätt — få äro de till antalet, och ringa äro deras hyddor — kalla honom på sitt tungomål Horgun, det är uttydt: han som tiger.

Invid det gamla Merdahim ligga några små lerkojor, stödjande sina bräckliga väggar mot dess väldiga murar. I en af dessa kojor bor Yarizme med sin moder, hvilken är enka. Yarizmes moder är gammal och kan icke mycket arbeta, det är därför Yarizme, som sår och skördar deras lilla hvetefält, det är hon, som i en mortel krossar hvetekornen och som nedplockar de mjuka frukterna i den fikonlund,

som tillhör dem och som växer nära deras hydda. Men så snart Yarizme är ledig från sina sysslor, plägar hon med snabba steg skynda till guden Horguns tempel. Där har hon ett gömställe, som ingen känner, en fristad, där ingen kan finna henne. Högt uppe är det, i ett stycke af tempelmuren, som ännu står upprätt; i dess öfre kant ha ett par stenar ramlat bort och lämnat ett hål, stort nog för Yarizme att krypa in uti. När Yarizme kommit in i det halft grusade templet, ser hon sig omkring med spejande blickar; när hon då sett, att ingen märker henne, börjar hon klättra upp för muren med hastiga och viga rörelser, stickande in sina nakna bruna fötter i springor och hål och gripande med händerna efter utskjutande kanter. När hon kommit upp, hukar hon sig ned med benen uppdragna under sig, bakom en kapri-foliebuske, hvilken slagit rot uppe i muren. Och mellan dess vajande rankor blickar hon hän öfver vidderna, hän mot de fjärran, blånande bergen.

Där uppifrån ser hon karavanerna draga förbi. Hon ser dem komma genom bergpasset vid Kisil Dagh, »det röda berget»; österifrån komma de, från det stolta Samarkand och från det sädesrika Meru och från Kandahar, omflutet af

elfvar. En och en, i en lång rad, komma kamelerna, lastade med tunga bördor, fram ur det steniga passet; när de kommit ut på slätten, sprida de sig i flere led, för att, sträckande på sina buktiga halsar, med sina långa mular afbeta de tistlar och torra örter, som växa vid vägen. Yarizme hör från sitt gömställe kamel-drifvarnes rop, när de mana på sina djur; hon ser karavanen draga förbi kullen. Och ropen dö bort, och tåget försvinner, där vägen kröker sig nedom Ak Dagh, »det hvita berget.» Bort drager den stora karavanen, bort mot den fjärran västerns städer, mot det folkrika Bagdad och det rosendoftande Damaskus och mot Ista-khar, den hvitglänsande staden.

Karavanerna pläga icke stanna vid Merdahim; de ha redan vid den brunn, som finnes i det Röda bergets pass, låtit kamelerna släcka sin törst och fyllt sina lädersäckar med vatten, och ett stycke bortom det Hvita berget ligger den slätt, där de pläga slå läger för natten.

Men för hvarje gång, som Yarizme ser en karavan nalkas, vaknar inom henne ett hopp, en underlig, orofull förväntan. Och för hvarje gång hon ser en karavan draga bort och försvinna, lämnande slätten åt sin tystnad och sin

ödslighet, sjunker hjärtat inom henne, och hon blir sorgsen, hon vet icke hvarför.

Yarizmes moder ser icke gärna, att hennes dotter så ofta begifver sig till guden Horguns tempel. »Vakta dig väl för guden Horgun», säger hon. »Väl säga mollahs, att när profeten, den välsignade, lefde här på jorden, drap han alla de gamla hedna gudarna. Men det veta vi dock alla, att guden Horgun lefver än, och många äro de, som han förtrollat. Vakta dig väl för honom!»

En dag vid den tid på året, då marken begynner att täckas af de små gula ginstblommorna, ser Yarizme från sitt gömställe huru genom passet vid Kisil Daggh en karavan drager fram, en karavan större och praktfullare utrustad än någon hon tillföre sett. Främst skrider en kamel, hvilken är behängd med ett skarlakansfärgadt täcke. Dess ryttare bär en hvit turban, i hvilken blänker ett spänne af smaragder; hans hållning är ädel och kunglig. Då karavanen kommer närmare, märker Yarizme, att kamelen med det skarlakansfärgade täcket haltar något med ena framfoten.

Al-Kahir heter karavanens anförare, han, som bär en hvit turban med ett spänne af

smaragder; han är son till den rikaste köpman-
nen i Kandahar.

Al-Kahir talar till de andra köpmännen i
karavanen och säger till dem:

»I sen, att mitt kamelsto, hvilket är ett för-
träffligt djur, uppfödt på stepperna vid Kohat,
har fått ett litet sår på sitt högra framben.
Jag fruktar för, att om vi fortsätta vår färd,
hon skall blifva halt, så att jag nödgas lämna
henne på vägen. Viljen I därför, mina bröder,
för denna orsaks skull göra rast för natten här
nedom Merdahims kulle i stället för på det
vanliga lägerstället bortom Ak Dagh, så gören
I därmed en god gärning.»

De andra köpmännen svara honom och säga:

»Vid Allah, broder, det vore orätt af oss
att vilja neka dig detta.»

Och Al-Kahir gifver befallning åt kamel-
drifvarne att stanna sina djur, och han tillsä-
ger dem att slå upp tälten vid foten af Merda-
hims kulle.

När tjänarne gå för att hämta vatten vid
brunnen, som finns på kullen, går Al-Kahir
med dem för att köpa fikon.

Han ser Yarizme, hvilken skyndat ned från
Horguns tempel och nu står utanför sin moders
hydda,

Han spörjer henne, om hon har fikon att sälja till honom. Yarizme jakar härtill. Och hon går med främlingen till fikonlunden och begynner plocka af dess frukter och lägga dem i en videkorg.

Härunder dröjer Al-Kahir vid hennes sida och talar med henne, förtäljande henne många-handa underbara ting om den värld hon icke känner. Solen har redan gått ned och fullmånen glänser på fästet, då Al-Kahir återkommer till lägret.

Då nästa morgon gryr, talar Al-Kahir till de andra köpmännen och säger:

»Ännu haltar mitt kamelsto något litet; jag fruktar för, att om vi nu fortsätta färden, hon åter skall blifva sämre. Viljen I nu för min skull dröja ännu något litet och bryta upp först i kväll, då fullmånen skiner på fästet och luften är sval, så gören I en god gärning.»

De andra köpmännen svara honom och säga:

»Vid Allah, broder, det vore orätt af oss att vilja neka dig detta.»

När det lidit så långt på dagen, att solen börjat sänka sig emot väster, går Al-Kahir upp mot den lilla by, som ligger bland ödemurarna. Och han ser Yarizme, sittande utanför sin mo-

ders hydda och krossande hvetekorn i en trä-mortel. Och han säger till henne: »Lämna ditt arbete och följ mig till fikonlunden.» Och hon reser sig upp och följer honom.

Och då de kommit till fikonlunden, säger Al-Kahir till henne: »Sitt här på marken jämte mig.» Och hon lyder honom, sättande sig ned.

Då begynner Al-Kahir tala till henne och säga:

»O, du, som blifvit mig kärare än mina ögons ljus, kom med mig och blif min maka! O, Yarizme, dina ögon äro lika tvänne stjärnor, hvilka skina fram under de dunkla skyarna af ditt hår. Mitt hjärta längtar efter dig, kom och följ mig till mitt hem i det fjärran Kandahar!»

Då Yarizme hör detta tal, blir hon förskräckt och bäfvar. Ty aldrig har någon tillförene så talat till henne. Och hon gripes af ångest, och hon står upp på sina fötter och flyr bort ifrån honom. Hon flyktar från fikonlunden och in mellan murar och hvalf, hvilka dölja henne för hans ögon. Hon hör honom ropa efter henne, men hon flyr blott dess snabbare. Hon hastar in i guden Horguns tempel och klättrar med ilande snabbhet upp till sitt gömställe i muren.

När hon sitter i trygghet däruppe, nedhukad bakom kaprifoliebusken och vetande att ingen kan finna henne, viker hennes fruktan ifrån henne. Och med ens rinner det upp för henne, att detta är det som hon väntat efter, att detta är hvad hon bidat och längtat efter i tysta dagar och ensliga kvällar — detta, som hon nu fåvitskt flytt för. Och hon besluter att stiga ned till marken och gå fram till honom och icke mera undfly.

Då hör hon hans röst. »Yarizme», ropar han. Och genom kaprifoliebuskens fläktande grenar ser hon Al-Kahir nalkas. Då griper henne åter ångesten. Och hon förmår icke röra sin fot till att stiga ner eller sin tunga till att utsäga hans namn. Tyst och skälfvande sitter hon, medan Al-Kahir, häftigt ropande »Yarizme» och letande med blicken, irrar fram genom de öde tempelsalarna.

Hon ser solen sjunka och fullmånen gå fram på fästet. Hon ser Al-Kahir med dystert sänkt hufvud begifva sig ned mot lägret. Där stå kamelerna sadlade och färdiga, med sina packor fastbundna på ryggen. Och hon ser karavanen bryta upp och begifva sig bort, anförd af en ryttare, hvars kamel bär ett skarlakansfärgadt täcke.

Kameldrifvarnes rop höras ej mer, det sakta tassande ljudet af kamelernas steg har tystnat, karavanen har försvunnit bortom Ak Daghs skimrande, snötäckta kägla.

Men hög och tigande sitter guden Horgun på sin tron, blickande med orörliga, gåtfulla ögon ut öfver den månlysta slätten.

När Yarizme kommer åter till hyddan, bannar hennes moder henne för att hon dröjt så länge ute. Och då hon ser, att hennes dotters anlete är blekt och hennes ögon mörka och sorgsna, börjar hon högt klaga och jämra sig.

»Ve mig», säger hon, »har icke nu guden Horgun förtrollat dig! Är det icke detta jag alltid fruktat! Han har bragt olycka öfver många.»

En dag, då Yarizme går i fikonlunden, börjar hon sakta sjunga för sig själf. Sålunda sjunger hon:

»Därför att jag gärna ville vara hos dig, därför flydde jag
ifrån dig.

Därför att jag längtade till dig, därför gömde jag mig undan
för dig.

Göra alla flickor så? Eller är jag ensam sådan?»

När Yarizme om kvällen kommer in till sin moder, säger hon:

»Moder, jag har hört en underlig sång ute

på heden. Kan du tyda den? Sålunda ljöd sången:

Därför att jag gärna ville vara hos dig, därför flydde jag
ifrån dig.

Därför att jag längtade till dig, därför gömde jag mig undan
för dig.

Göra alla flickor så? Eller är jag ensam sådan?

Är icke detta en underlig sång? Kan du tyda den moder?»

Men Yarizmes moder är gammal, hon har förgätit huru det var, när hon var ung. Och hon skakar på hufvudet och säger:

»Underliga äro flickors tankar — hvem kan tyda dem? Det är svårare att läsa i en flickas hjärta än att tolka inskrifterna i Horguns tempel.»

När tvänne månshvarf gått sedan den dag, då Al-Kahir lämnade Merdahim, sitter Yarizme en afton uppe i tempelmuren, blickande med mörka, sorgsna ögon ut öfver slätten. Då ser hon huru genom passet vid Ak-Dagh framskrider en karavan, hvars anförare bär hvit turban och rider på en kamel med ett skarlakansfärgadt täcke.

Med hast springer hon ned från sin tillflykt, hon skyndar bort till den sida af kullen, som stupar mot väster. Där växa på krönet några

mörkbladiga rhododendronbuskar; mellan deras löf ser hon huru karavanen närmar sig. Och hon ser Al-Kahir lyfta upp sitt hufvud och ifrigt spejande blicka mot Merdahims kulle. Hon märker, att hans hållning är tröttare än förr, och att hans ögon äro dystra och håliga. Och hennes hjärta fylles af sorg öfver honom. Hon tänker, att när han kommer helt nära intill kullen, skall hon ropa hans namn, eller åtminstone skall hon stiga fram till kullens bryn, på det att han må se henne och af blicken från hennes ögon kunna märka, att hon har honom kär.

Men då karavanen är helt nära kullen, kommer åter skyggheten öfver henne och ångest betager hennes sinne. Hon förmår ej öppna sin mun till ett ord, ej heller rör hon sin fot till att stiga fram. Hon döljer sig i stället bättre bland de mörkbladiga rhododendronbuskarna, hon böjer sig ned och gömmer sitt ansikte i sina händer.

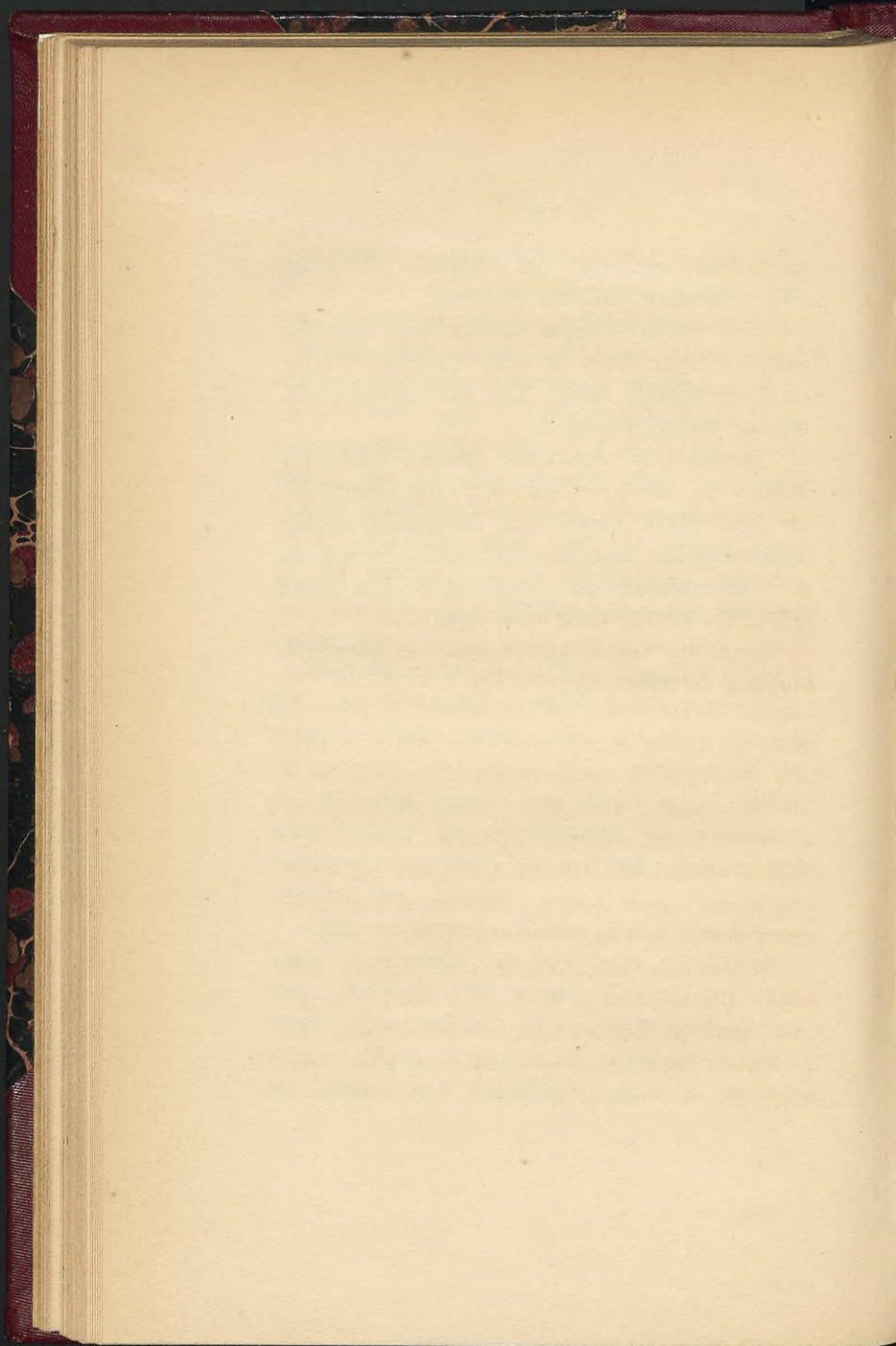
Och karavanen skrider förbi Merdahims kulle, begifvande sig hän emot Kisil Dag, hvars skrofliga röda branter skimra i den sjunkande solens strålar. Mellan fjällväggarna försvinner tåget, dragande bort mot österns fjärran städer, mot Samarkand, som är en kej-

sares stad, och mot det sädesrika Meru och mot Kandahar, omflutet af elfvar.

Men guden Horgun blickar med orörliga, gåtfulla ögon långt ut öfver Yarizmes hufvud, ut öfver tigande vidder, hän mot stumma fjälltoppar, täckta af evig is.

Yarizme ser upp emot guden. Och hon förstår nu, att hennes moder talat sannt, och att hon blifvit slagen med förtrollning af den tigande guden, med den förtrollning, som kommer människorna att göra det de icke mena och dölja det de helst ville säga. —

Detta är sagan om Yarizme, en saga från längst försvunna tider.

DET HVITA TORNET I BOKHARA

Nära till den östra stadsporten i Bokhara finnes ett litet trekantigt torg, där några krukmakare och läderförsäljare sitta bakom långsträckta, af tälttak öfverskuggade bord, på hvilka deras varor äro utbredda. Ett litet stycke ifrån de andra har Abdul, den unge fruktförsäljaren, sitt stånd; han sitter omgifven af stora högar af gula vattenmeloner, blankskaliga äpplen och duniga aprikoser. Så snart någon går öfver torget, utropar Abdul sina varor med hög och klingande stämma.

»Kom och köp», ropar han. »Kom och köp! Vattenmeloner, friska och svalkande liksom snön på Bejaz Dagh, aprikoser, söta och smältande som en houris läppar! Kom och köp! Kom och köp!»

Och härvid ler han högt, hans bruna ögon och hans hvita tänder blänka af munterhet.

Vid det lilla torget höjer sig ett stort, fyrkantigt torn af åldrigt utseende; dess tjocka murar äro strukna med hvit kalk och skimra i solen; dess brant sluttande tak är belagdt med grönglaserade tegel. På den sida, som tornet vänder emot det lilla torget, finnes hvarken port eller fönster, undantagandes en liten glugg högt uppe under taket.

Abdul, som har sitt stånd midt emot det hvita tornet, blickar stundom nyfiket upp emot denna lilla glugg. Men där är ingenting annat att se än en kruka af bränd lera, hvilken alltid står på fönsterbrädet, blänkande brunröd i solljuset. Bredvid kukan — i det blåa dallrande dunklet bortom solstrimman — synes stundom en liten hvit smal hand röra sig; ibland ses handen stickas ned i kukan, ur hvilken den tyckes upphemta något. Men mera ser Abdul aldrig.

Uppe i det hvita tornet bor den värdige Tcharibaj, hvilken är anställd vid Mir Arabs högskola, där hans göra är att då och då feja lärosalarna samt för öfrigt tillse, att ordning och skick där upprätthålles. Tcharibaj och hans maka, den ärevördiga Chadrullah, hafva

med den mest beundransvärda omsorg uppfostat sin dotter, den vackra Ferghiane, hvilken bebor det rum, hvars fönster vetter åt det lilla trekantiga torget. Det finnes icke i hela Bokhara en flicka, som bär en tätare slöja af svart tagel än den, som höljer Ferghianes ansikte, när hon någon gång går ut i bazaren med sin moder. Och aldrig skulle den ärevördiga Chadrullah, hvilken tillbringar mest hela dagen uppe hos sin dotter, tillåta, att denna lutade sig obeslöjad ut genom den lilla fönstergluggen för att se på vimlet nere på torget — såsom dock många af Bokharas unga kvinnor i klandervärdt lättsinne pläga göra.

Ferghiane ser sålunda intet af världen annat än det hon uppfångar, när hon, väl inhöljd och kringsvept, går ut med sin moder. Men hon hör bullret och sorlet från torget, hon hör försäljarnes rop och åsnornas skriande och skramlet af de tunga forvagnarna.

En dag, vid den tid på dygnet, då det är föga rörelse på torget, har Ferghiane gått fram till fönsterbrädet för att ur lerkrukan upphemta något af det ris, som där förvaras; härvid bär hon sig nu icke bättre åt än att hon stöter omkull krukan, hvilken ramlar ut genom glug-

gen, faller till marken och klingande slås sönder mot torgets stenar.

Ferghiane ropar till och sträcker ut hufvudet genom gluggen; hon ser efter den sönderslagna krukan och börjar högt klaga.

»Ack, ack, min sköna kruka», ropar hon. »Ve mig, olyckliga, att jag slagit sönder den! En vacker och präktig kruka var det: det fanns icke *en* spricka på den! Ack, hvad har jag gjort!»

Den unge fruktförsäljaren har lyft på hufvudet, då han hört hennes rop. Han ser på henne och ser, att hennes ögon äro mörka och dock fulla af glans — liksom natten, då den är full af stjärnor.

Men Ferghiane ser alls icke åt honom, hon ser blott efter sin sönderslagna kruka.

»Ack», klagar hon, »där fanns ännu en handfull ris uti den! Och nu gå de glupska dufvorna där nere och picka det i sig alltsammans!»

Den ärevördiga Chadrullah har hela tiden med ifver dragit sin dotter i rocken.

»Men, min dotter», ropar hon, »hvad tänker du på? Hur kan du dock på detta sätt luta dig ut obeslöjad? Tänk dig dock något för!»

»Ack, min moder», säger Ferghiane, i det hon drager in hufvudet, »huru skulle man väl kunna komma ihåg sin slöja, då man just mist en präktig kruka, en kruka, som icke hade så mycket som en enda spricka!»

Dagen därpå ser Abdul, i det han blickar upp emot gluggen i det hvita tornet, att en ny kruka står på fönsterbrädet. Oftare än förut blickar den unge fruktförsäljaren ditupp, men han ser alls intet annat än den rödbruna lerkrukan, på hvilken solen lyser.

Men några dagar därefter, då Ferghiane, sysslade med sin slända, sitter helt nära fönstergluggen för att få god dager, händer det sig icke bättre än att hon med sländan råkar stöta till krukan, så att denna faller ut genom gluggen och störtar till marken, där den med en skräll slås i tusen bitar.

Ferghiane ger till ett rop och sträcker sig ut genom fönstret.

»Ve mig», ropar hon, »hvad har jag gjort! Ack, min vackra kruka! Där ligger den nu i tusen bitar! Ingenting i världen kan göra den hel igen! Jag är i sanning en olycklig människa!»

Den unge fruktförsäljaren har hastigt upplyft sitt hufvud vid Ferghianes rop; han ser

på henne och ser, att hennes kinder äro runda och mjuka och att de till färgen likna svagt rodnande persikor.

Men Ferghiane ser alls icke åt honom, hon ser blott efter sin kruka och klagar:

»Ve mig! Ingenting kan göra den hel igen!»

Den ärevördiga Chadrullah rycker med stor ifver sin dotter i rocken och ropar förtrytsamt till henne:

»Men, min dotter, hvad tänker du dock på? Man skulle i sanning kunna tro, att du aldrig fått lära huru en ung flicka bör uppföra sig! Tänker du då alls icke på hvad människor skola säga om dig?»

»Ack, min moder», säger Ferghiane, i det hon drager in hufvudet, »hvem kan väl tänka på sådant, då man mist en den vackraste kruka, en stor, brun kruka, präktigt utsirad med en gul buktande rand!»

Dagen därpå ser Abdul, då han blickar upp emot den lilla gluggen i hvita tornet, att där står en ny kruka på fönsterbrädet. Men ehuru han under de följande dagarna alltjämt sänder blicken dit upp, varsnar han dock icke en skymt af den vackra Ferghiane.

En dag, då under den tyngsta middags-hettan allt är tyst och stilla på det lilla tor-

get, då ingen köpare synes till och försäljarne sitta halfsofvande i sina stånd, reser sig långsamt Ferghiane, hvilken på en matta i den halfdunkla tornkammaren tager sin middags-hvila, medan den ärevördiga och fetlagda Chad-rullah sofver bland några kuddar i rummets svalaste vrå. Ferghiane är törstig af hettan och går med ännu sömndruckna ögon och halft vacklande steg bort emot den skål af bränd lera, hvilken, fylld med vatten, står på golvet. Härvid går hon helt nära förbi fönstergluggen och sömnig och vårdslös i sina rörelser som hon är, bär hon sig icke bättre åt än att hon med armbågen knuffar till den kruka, som står på fönsterbrädet, så att den faller ut och ned på torget, där den slås i tusen bitar.

Ferghiane ger till ett förtvifladt rop och sträcker både hufvud och axlar ut igenom gluggen.

»Ve mig, olyckliga!» ropar hon, »hvad har nu åter händt! Där ligger den sönderslagen, min lilla kruka, min vackra kruka med två öron. Två öron hade den, och icke ett af dem var afslaget! Ve mig, jag är i sanning förföljd af ödet!»

Abdul har farit upp ur sin halfslummer vid den vackra Ferghianes röst; han ser med ifver

och hänryckning på henne. Och han ser, att hennes läppar äro så röda som granatblommor, och att hennes tänder likna hvita pärlor.

Men Ferghiane ser alls icke åt honom; hon ser blott efter sin kruka och klagar:

»Har väl ännu någon varit så förföljd af ödet som jag!»

Den ärevördiga Chadrullah har rest sig upp från sin slummer; hon rycker vredgad och flämtande sin dotter i rocken.

»Väl är det en stor olycka», ropar hon med kort och hastig andedräkt, »väl är det en stor olycka att mista tre sköna krukor, af hvilka ingen var så mycket som spräckt, men en ännu större olycka är det att hafva en dotter, hvilken icke förstår att skicka sig! Tänker du då alls icke på, att här midt emot sitter en ung fruktförsäljare, hvilken kanhända i detta ögonblick betraktar ditt ansikte!»

»Ack min moder», säger Ferghiane, i det hon drager in hufvudet, »hvem skulle väl kunna tänka på en fruktförsäljare, då man nyss förlorat en vacker kruka, en kruka med tvänne öron, af hvilka intetdera var afslaget!»

Dagen därpå, som är en fredag, är Mir Arabs högskola stängd, och den värdige Tscharibaj, som sålunda är ledig, sitter i sin kam-

mare i tornets nedre våning och röker med ett begrundande uttryck sin pipa. Då höres en bultning på porten. Den värdige Tscharibaj reser sig långsamt upp, sticker fötterna i de tofflor, som stå bredvid honom, och går att öppna.

Därute, på de nötta trappstenar, hvilka leda upp till den svarta, järnbeslagna porten, står Abdul, den unge fruktförsäljaren.

Den värdige Tscharibaj, hvilken strax känner igen honom, helsar honom, efter sin vana, med stor höflighet.

»O min broder», säger han, »hvilken ära låter du icke vederfaras detta hus!»

Och han beder Abdul att träda in, han för honom genom en mörk och sval gång till ett stort halfdunkelt rum. Där sätta sig de båda männen på golvet på hvar sin matta, och Tscharibaj bjuder sin gäst en pipa.

»I sanning», säger den värdige Tscharibaj, »det är en stor heder du bevisat mitt hus genom att inträda däri! Hvad är det väl, som förskaffat mig denna glädje?»

»Det har blifvit mig sagdt, o Tscharibaj», säger den unge fruktförsäljaren, »att du eger en dotter, hvilken är så dygdig och väluppfostrad, att hennes like icke finnes i hela Bok-

hara. Och då jag länge aktat att taga mig en hustru, därvid åtlydande profetens, den välsignades, bud, så är jag nu kommen för att spörja dig, om du vill skänka mig denna skatt.»

»Vid Allah», säger den värdige Tscharibaj, »hela Bokhara vet, att du, o Abdul, är en högst förträfflig och rättsinnad ung man; jag skulle aldrig kunna önska mig en bättre måg. Dock måste du förlåta mig, min broder, om jag, såsom sedvänja är, spörjer dig huru mycket du är villig att gifva mig för min dotter.»

Härom varder nu afhandladt emellan de båda männen, och komma de till sist öfverens, hvarpå aftalet bekräftas med många högtidliga försäkringar och aktningsbetygelser. Därpå säger Abdul:

»O Tscharibaj, vredgas icke på mig, om jag till dig framställer en anhållan, hvilken kanhända synes dig alltför stötande emot skick och bruk. Jag vet väl, att det icke är sed, att en brudgum får skåda sin brud före bröllopsdagen, men mitt hjärta brinner af otålig-
het, emedan jag hört sägas, att din dotter är lika skön som dygdig, och jag vill därför spörja dig, om det icke af din godhet kan

förunnas mig att nu ett ögonblick få skåda henne?»

Då svarar den värdige Tscharibaj och säger:

»Ingalunda, o Abdul, kan jag tillåta dig att få se din tillkommande brud obeslöjad; sådant vore oerhördt, och hela Bokhara skulle undra därpå, ifall det blefve bekant. Men jag vill af aktning och vänskap för dig tillstädja, att du en liten stund får se henne beslöjad. Jag skall strax gå och hemta henne.»

Och den värdige Tscharibaj reser sig upp, begifver sig uppför trappan och in i sin dotters kammare.

»O, min dotter», säger han, »den unge frukt-försäljaren, hvilken har sitt stånd härnere på torget, har kommit till mig och begärt af mig din hand. Och då jag vet, att han är en dygdig och förträfflig ung man, om hvilken intet ondt finnes att säga, och då han dessutom bjudit mig en passande summa, har jag lofvat dig åt honom. Jag har äfven på hans begäran och af aktning för hans förträffliga egenskaper lofvat honom att nu ett ögonblick få se dig beslöjad. Följ mig nu därför ned!»

Den vackra Ferghiane börjar gråta och klaga.

»Ack, min fader, vill du nu sända bort mig från hemmet och lemna mig åt en, som jag icke känner? Ve mig, olyckliga!»

Men den värdige Tscharibaj säger med eftertryck till henne:

»Du vet, Ferghiane, att en dotters första plikt är att foga sig i hvad hennes föräldrar i sin vishet beslutit för henne. Kom strax och följ mig!»

Och Ferghiane måste lyda, hon sveper in sig i sin tätaste slöja och går med sin fader utför trappan, medan den ärevärdiga Chadrullah med oviga rörelser följer efter.

De träda in i det rum, där Abdul befinner sig. Tscharibaj och Chadrullah gå fram till den unge fruktförsäljaren, men Ferghiane stannar orörlig vid dörren.

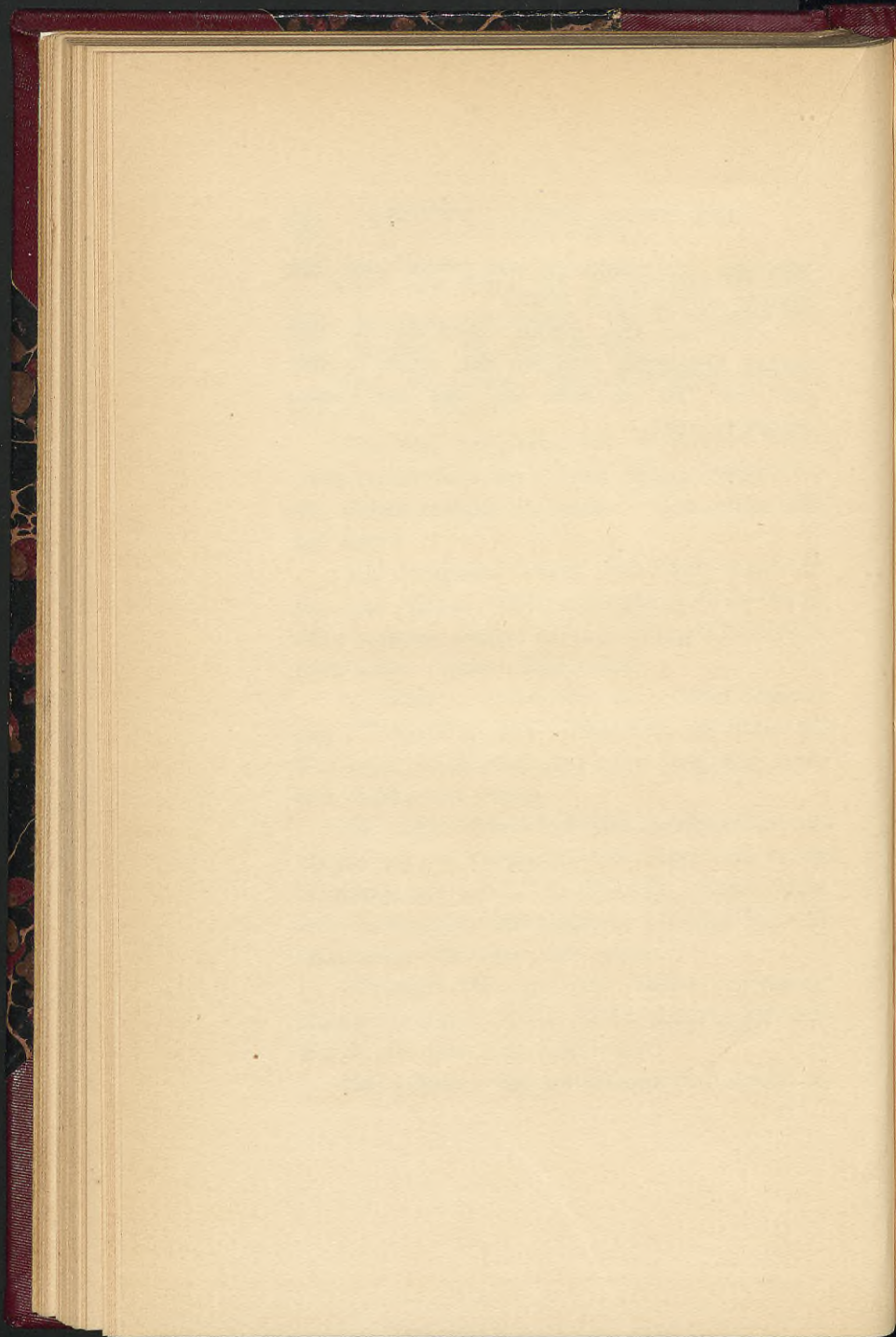
Då begär Abdul af sina svärföräldrar tillåtelse att gå fram och säga några ord åt sin tillkommande brud. De tillstodja honom detta, och Abdul går med förlägen hållning fram till Ferghiane och säger till henne:

»Vredgas icke på mig, sköna Ferghiane, därför att jag bedt din fader kalla dig hit ned! Förlåt din slaf hans djärfhet!»

Då glimmar det till bakom den svarta ta-

gelslöjan, där blänka ett par mörka ögon, där glittrar en rad hvita tänder.

»Väl var det», mumlar med låg röst den vackra Ferghiane, »väl var det, att du nu kom till sist! Ty nu hade jag inga fler krukor att kasta ned!»

DERKYLLOS' LYCKA

Derkyllos, herskare öfver Sikyon, är den lyckligaste af dödlige — det vet hela Hellas.

Hvadhelst han företager sig, krönes af framgång: hans skepp segla alltid för gynsamma vindar, hans åkrar och vinfält förhärjas aldrig af de skadliga hagelskurarna eller af den förödliga frosten, hans hjordar förökas, hans skattkamrar fyllas med guld, hans härar segra alltid i strid.

Öfverallt talar man om Derkyllos' lycka; det brukas som ett ordstäf: lycklig som Derkyllos.

Men när Derkyllos hör människorna så tala, då ler han i sitt hjärta. Ty hans bästa lycka veta dock människorna intet om.

Gömd inne i sitt gyllene palats har Derkyllos en liten brunhyad slafvinna; hon har skygga,

milda ögon, hon lyser upp af glädje, när hon ser sin herre nalkas. Hon är hans lust och hans hjärtas fröjd; till henne längtar han, när-hälst han är skild ifrån henne.

Därför ler Derkyllös i sitt hjärta, när människorna tala om hans lycka. Ty hans bästa lycka veta de dock intet om.

Men Derkyllös' vänner begynna att blifva bekymrade.

De säga till herskaren: »Vakta dig, o Derkyllös, för gudarnes vrede! De höge gudarne unna icke en dödlig en sådan lycka. Vakta dig, att de ej taga allt ditt goda ifrån dig.»

När Derkyllös hör detta tal, gripes han af fruktan. Han oroar sig icke för sina rikt lastade skepp, som färdas ute på det ombytliga hafvet, han ängslas icke för sina hjordar eller sina vinfält, för sina gyllene skatter eller sina stolta härar. Men han darrar för att gudarne måhända skola taga ifrån honom hans lilla slafvinna, hans lilla vän med de mörka, milda ögonen, hans hjärtas lust och hans fröjd.

Och han säger till sina vänner: »Hvad råden I mig till att göra?»

De svara: »Skilj dig af fri vilja från någon af dina kostbaraste klenoder: törhända kan detta afvända gudarnes vrede.»

Då hämtar Derkyllös ur sin skattkammare den kosteligaste af sina klenoder: en djupröd, skimrande rubin, stor som ett dufägg; dess like finnes icke i världen. Långt ut i hafvet slungar han den glänsande stenen såsom ett offer åt gudarne.

Men två dagar därefter kommer en fiskare till Derkyllös' borg och bjuder ut åt kökemästaren en stor fisk; när man uppskär fiskens buk, finner man däri den kostbara stenen. Och man bringar den till herskaren.

Då förstår Derkyllös, att gudarne ha förkastat hans offer.

Och han gripes af ångest för hvad som förestår honom; han fattas af den förtärande oro, som vänder all glädje i bitterhet.

Och stormen kommer; gudarnes vrede kommer öfver honom.

Hans skepp förgås bland vreda hafsböljor, hans skördar fördärfvas af hagelväder, röfvarer komma ned från bergen och taga hans hjordar. Och upprorsmän tränga in i hans stad, plundra hans skattkammrar och fördrifva honom från borg och från rike.

Utarmad, öfvergifven irrar Derkyllös omkring; han äger icke den plats, där han kan luta sitt hufvud emot.

Utblottad, utarmad --- och dock icke helt öfvergifven!

Ty med honom följer hans lilla slafvinna, hon med de skygga, milda ögonen; hon gläder sig åt att få tjäna och hjälpa sin herre, hon är lycklig åt att nu få visa honom, hvad hennes hjärta gömmer för honom.

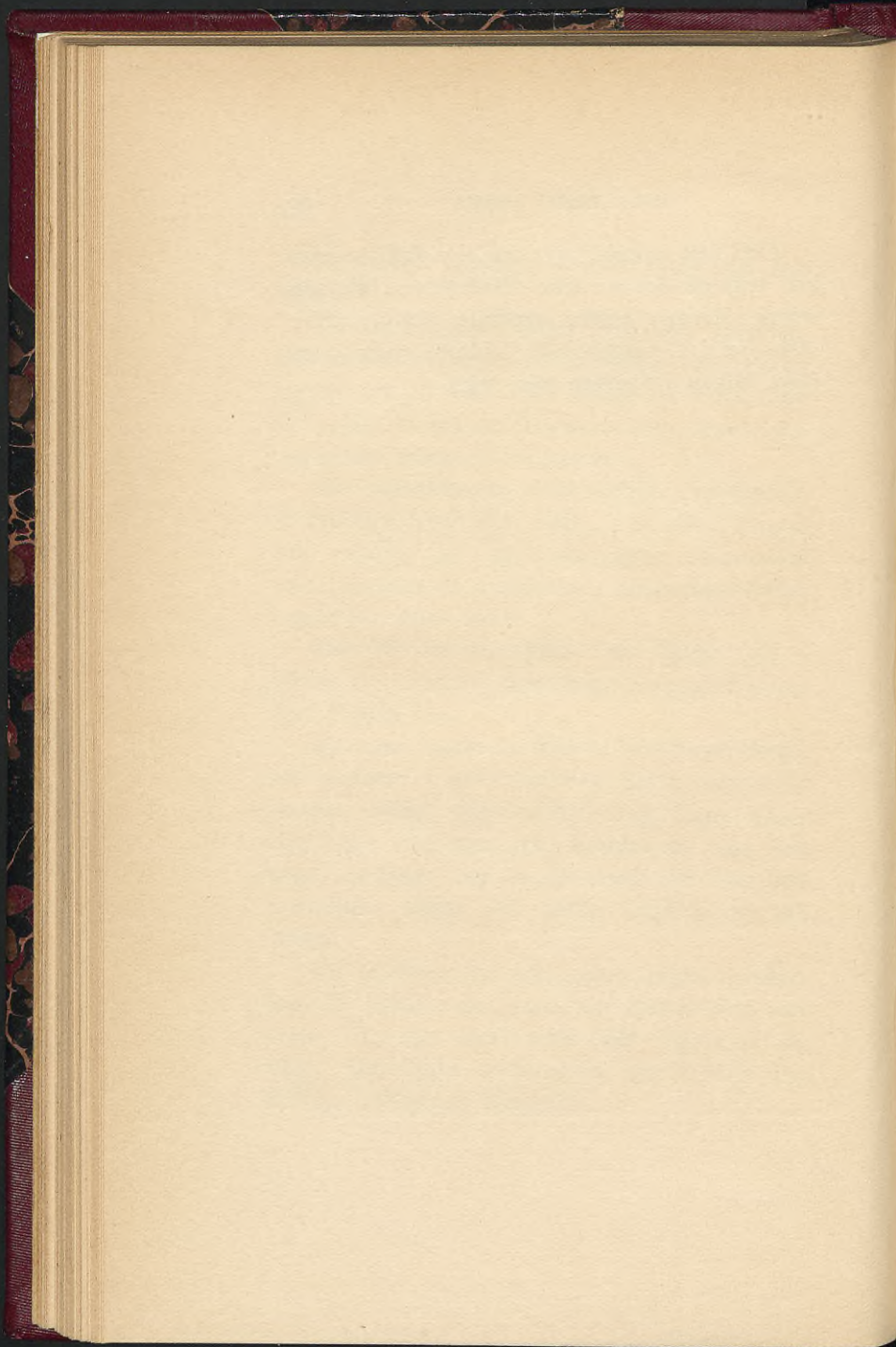
När människorna se Derkyllos, den fordom så mäktige herskaren, fattig, i en sliten mantel irra omkring på vägar och stigar, då rista de sina hufvuden af medömkan, och många brista i gråt för hans skull.

Men då ler Derkyllos i sitt hjärta: »O, I blinde och dårar!» säger han vid sig själf, »huru litet förstån I!»

Ty hans hjärta är fullt af jubel öfver detta, att gudarne i sin straffdom hafva tagit ifrån honom endast hans skatter och hans härar och hans rike, men icke förstått att taga det, som var långt mer än allt detta, det som han i kvalfulla dagar och nätter ängslats för att mista.

Nu behöfver han intet mera frukta, nu skall han få behålla sin lycka, sitt hjärtas lust och fröjd. Ty det skall icke falla någon af de höge, afundsjuke gudarne in att förfölja den fattige, utblottade Derkyllos.

Och han mumlar tyst för sig själf — mycket tyst på det att icke tilläventyrs den hörselne Hermes måtte uppfånga det och inberätta det i Olympen: »O, I blinde gudar, huru föga hafven I förstått eder sak!»

TORVID ULFSSONS SAGA

Det var en gång en man, som hette Torvid Ulfsson; han var häftig och stolt till lynnet och låg ofta i fäjd med andra. Och det sades af alla, att ville man lefva i fred och lugn, så vore det bättre att icke komma i lag med Torvid Ulfsson.

Ullsåker hette Torvids gård, den låg icke långt ifrån Letelfvens strand. På andra sidan elfven låg Näretuna; där bodde Unn, Borgars dotter. Hennes fader och moder voro döda, så att hon råde själf öfver sin gård och sina trälar.

Det var många som sade, att det kunde godt skönjas hurusom Torvid önskade vinna Unn till husfru. Hvad Unn menade, var icke lätt att märka, ty hon var stolt och talade sällan om hvad hon tänkte. Men det sade alla, att helt visst vore dock Unn en alltför klok

kvinna för att vilja äkta Torvid, ty det visste hvar och en, att med Torvid vore intet lugnt lif att vänta. Och där voro många bättre män än han, som gärna ville hafva Unn till maka.

Så hände det en dag, att Torvid, vid det att han färdades ute i Svartekärrens skog, mötte Hvitulf Trondasson. Mellan deras släkter hade alltid varit osämja. De båda männen kommo i tvist, och Torvid drap Hvitulf.

Då stämde Hvitulfs fränder Torvid till tinget och kräfde mansbot.

När nu tinget var församladt, trädde två män fram, Kol och Stig; de voro Hvitulfs fränder; de vittnade och sade, att de hade varit i Svartekärrens skog och sett när gärningen skedde. Och därvid hade så tillgått, att de båda männen skilts i fred, men sedan Hvitulf vändt ryggen till, hade Torvid huggit efter honom med sin yxa och dräpt honom. Sådant vore nesligt dåd, och därför vore här icke nog att kräfva mansbot, utan borde dråparen dömas fågelfri.

Torvid genmålte strax, att dessa män fore med lögn, ty han hade dräpt Hvitulf i ärlig strid.

Men där blef ett stor mummel ibland folket vid detta vittnesmål. Där voro många, som voro Torvids ovänner, och de begynnte

strax säga, att där vore intet dåd, som man ej kunde vänta sig af Torvid, hvilken alla visste vara våldsam till lynnet och ur stånd att styra sig, när sinnet rann på honom. Men Kol och Stig vore aktade män, hvilkas vittnesmål väl borde väga tungt. Och där blef ett sorl ibland folket, att nu vore det tid på, att denne våldsmannen blefve förklarad biltog och bortdrifven till skogarna.

På denna tid var det sed, att äfven kvinnorna voro närvarande vid tinget, änskönt de ej där hade stämma.

Nu var det många, som vände sina blickar emot Unn och hviskade sins emellan, att därest Borgars dotter någonsin tänkt på att blifva Torvid Ulfssons maka, så kunde hon nu skatta sig lycklig att i tid hafva fått veta hurudan man han var.

Då upphof Unn sin röst och sade:

»Detta, som nu varder vittnadt om Torvid Ulfsson, tror jag icke vara sannt. Ty lågsinnad är Torvid icke.»

Alla hade tystnat, medan Unn talade. En man med skef rygg och listiga ögon sade med ett löje:

»Törhända var du, Unn, närvarande vid gärningen och såg huru den tillgick?»

»Nej», sade Unn. »Icke heller gitter jag spörja vittnen i denna sak. Ty jag vet dock det jag vet: att lågsinnad är Torvid icke.»

Nu reste sig lagmannen och afkunnade domen. Och vardt denna, att Torvid Ulfsson, på tvänne aktade mäns vittnesmål, blifvit funnen saker till svekmord och därför förklarad fågelfri.

Torvid mälte intet. Men hans hufvud var mera högburet och hans ögon mera stolta och trotsiga än någonsin, när han trädde ut ur kretsen för att öfver den öppna tingsplatsen begifva sig bort.

Då steg Unn fram ur kvinnoflocken. Alla sågo undrande på henne, då hon gick emot Torvid. Hon såg icke på honom, utan sänkte blicken mot marken och sade:

»Då du nu går att lefva ute i skogarna, Torvid Ulfsson, så tör du behöfva någon, som hjälper dig med mångt och mycket. Vill du låta mig följa med dig?»

Hon hade talat med låg och liksom skälfvande röst, men så tyst var det rundtom, att orden hördes vida omkring öfver tingsplatsen.

Torvid tänkte undrande, att han aldrig hade trott, att hennes stämma kunde ljuda så vek. Så mycket tänkte han på detta, att han för

en stund glömde att svara. Och när han öppnade sin mun till att tala, sade han endast: »Kom!»

Och han fattade hennes hand.

Då vände Unn sig om och såg ut öfver menigheten, hvilken alltjämt stod tigande. Och hon sade med hög och klar röst:

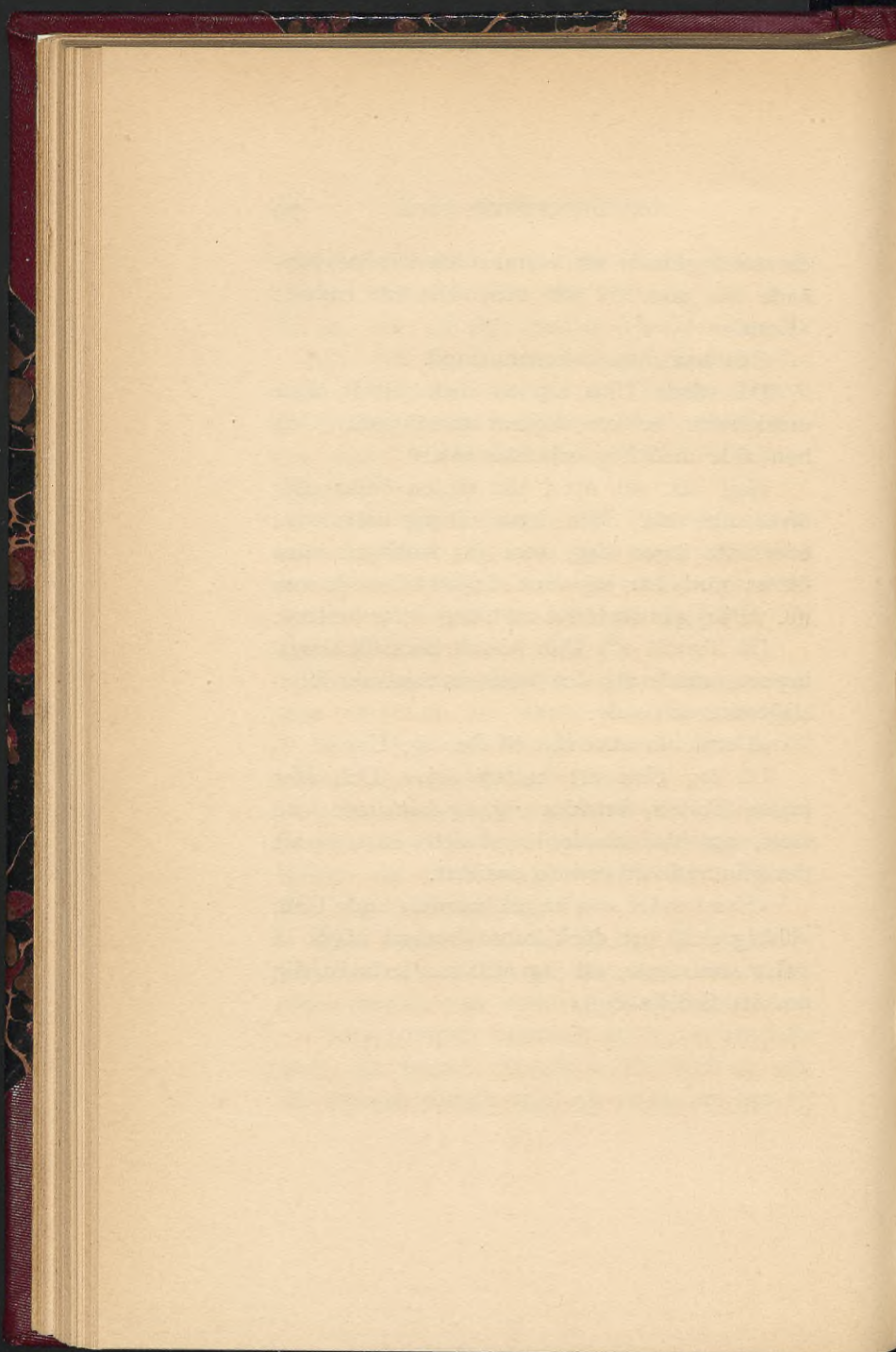
»Jag vet väl, att I alla skolen ömka eder öfver mitt öde. Men detta vill jag hafva sagt eder, att ingen dag, som jag suttit på mina fäders gård, har jag varit så glad till mods som nu, då jag går att blifva en biltog mans hustru.»

Då Torvid och Unn hunnit bort till skogsbrynet, vände sig den fredlöse emot sin följeslayerska och sade:

»Detta blir ett svårt lif för dig, Unn.»

Då log Unn ett hastigt löje. Och åter måste Torvid förundra sig, ty han hade icke trott, att hon kunde le på detta sätt, så att det glindrade öfver hela ansiktet.

»Hvad svårt som än må komma», sade Unn, »aldrig skall det dock kunna komma något så svårt som detta, att jag själf måste bedja dig om att få följa dig!»

HERGEIR JARLS HUSTRU

Vid sjön Rammen hade Hergeir jarl byggt sig en borg; den låg ytterst på ett näs och var väl befästad med höga vallar och starka torn; i öster stupade dess murar rätt ned i vattnet. Ramsborg nämndes bor-gen; den var jarlens glädje och stolthet, och vida omkring fanns icke dess like.

Så hände det sig, att Hergeir jarl kom i tvist med Östen, jarlen i Ydre, angående gränserna emellan deras jarladömen. Och sände så Östen fäjderebref till Hergeir. Det spordes att jarlen i Ydre sagt sig nu vilja taga Ramsborg ifrån den stolte jarl Hergeir, hvilken så mycket yfdes öfver sin borg. När Hergeir hörde detta, log han och mente, att det vore bättre för Östen att icke försöka den leken. Och då tiden led, och de spejare, hvilka utsändts mot Ydre-hållet, icke hade att förtälja om någon antågande krigs-

här, sade Hergeir jarl, att nu hade visst Östens skryt fastnat honom i halsen, så att han däråf blifvit kväfd.

Arla om en morgon stod så Hergeir uppe i det östra borgtornet och blickade ut öfver sjön, på hvilken morgondimmorna ännu drefvo omkring. En gädda, som jagade småfisk, slog i vattenbrynet helt nära tornet. Vid ljudet häråf vände jarlen sin blick nedåt. Han kom att se på de gröna videbuskar, som växte upp ur vattnet tätt intill muren, och han tänkte därvid, att han aldrig förr hade märkt, att de voro så täta och stora. Han varnade ock, att dessa videbuskar vajade af och an, änskönt icke en vindfläkt krusade sjöns yta. Och då han nu såg nogare efter, skönjde han emellan de gröna löfven en båt, hvilken låg tätt intill vattenporten, som ledde ut från östra borgmuren. Och han hörde i detsamma ljud såsom af knifvar och sågar, hvilka arbeta med att genomskära tjocka ekplankor.

Med tvenne steg var Hergeir jarl vid den sida af tornet, som vette åt borggården. Han lutade sig ut öfver bröstvärnet. Nere å borggården gick en kvinna; det var Bera, jarlens hustru. Hergeir ropade till henne: »Skynda till Bose, höfvidsmannen, och säg honom, att

han strax med sitt folk beger sig till västra borgporten. Och från muren skall det kastas stenar ned på dem, som där angripa.»

* Nu hände det sig så, som det stundom plägar hända — och allrämest när man är i stor ifver — att jarlen sade ett och menade ett annat. Ty jarlen menade att säga, att männen skulle skynda till den östra borgporten, men sade i stället den västra. Detta märkte han dock icke själf, ej heller kom han efteråt ihåg det.

Men Bera skyndade att göra såsom hennes make befallt henne. Hon sade till Bose, höfvidsmannen, att han strax skulle begifva sig till västra borgporten för att värna den.

När nu jarlen hastade ned ur tornet och bort till östra vattenporten för att afvärja fiendens anfall, fann han inga af sina män där före sig. Han begynnade då att med höga rop kalla dem ditåt. Men innan de hunnit komma, föll den järnbandade ekporten inåt för ett tungt, brakande yxhugg, och in trängde en skara brynjeklädda män.

Hergeir jarl lyfte sitt väldiga slagsvärd och ställde sig att ensam strida emot fienderna. Tunga föllo hans hugg, och många stupade för dem. Snart kommo ock Bose och hans män

till hjälp. Men fienderna hade då allaredan fått fast fot inom murarna, och från nya båtar, hvilka nu sköto fram öfver vattnet samt lade till vid den östra muren, sprungo nya hopar af krigare fram och trängde in i borgen. Efter en stunds kamp hade angriparne lyckats drifva Hergeir och hans män bort emot den västra borgporten, hvilken ledde ut mot vägen. Där sjönk jarlen, hårdt sårad, till marken. Och så mycket blod hade det gått af honom från hans många och svåra sår, att han miste sansen.

Då ropade Bose till sina män, att då nu borgen redan var i fiendens våld, så var intet annat för dem att göra än att rädda lif och frihet åt sin herre och åt sig själfva. Och lydande höfvidsmannens befallningar, samlade sig männen i en tätt sluten trupp, tagande emellan sig kvinnor och barn samt bärande sin sårade herre, drogo ut genom västra porten och höggo sig väg igenom den skara af Ydre-jarlens folk, hvilken nu kommit för att äfven från landssidan anfalla Ramsborg.

Gagershus hette Hergeir jarls fäderneborg; den låg vid sjön Gagern och var ganska starkt befäst, fastän icke så ansenlig som Ramsborg; en af jarlens höfvidsmän förde där befalet. Dit drogo nu Bose och alla de, som öfverlevvat

Ramsborgs fall, förande med sig sin sjuke herre. Där blef jarlen väl vårdad af en läkekunnig munk, hvilken bodde i det cistercienserkloster, som låg vid stranden af sjön Gagern, så att han snart var helt återställd från sina sår.

Men det grämde jarlen öfvermåttan, att han hade mist sin stolta borg Ramsborg. Och han var svårligen förgrymmad på sin maka, hvilken han menade hafva vållat, att hans män ej i rätt tid varit vid östra porten för att afvärja fiendens angrepp. Ty Bose och alla männen hade vittnat och sagt, att Bera tillsagt dem att begifva sig till den västra porten. Så lät nu en dag jarlen kalla inför sig sin hustru och tillsade henne med vred röst, att hon ej mera finge vara hans hustru. Han hade först aktat taga hennes lif som straff för hennes förbrytelse att hafva — änskönt utan att vilja det — låta det stolta fästet Ramsborg komma i fiendevåld. Men han hade åtrat sig och ville nu af mildhet låta henne behålla lifvet, dömande henne i stället till detta att mista sin plats som husfru och varda såsom den ringaste af gårdens trälinnor.

Då Bera hörde detta, sade hon intet. Ty hon ville icke säga till sin make, att det varit genom hans eget vållande, som fästet gått

förloradt, emedan han sagt det han icke menade. Detta ville icke Bera säga till sin make eller till någon. Utan hon böjde sitt hufvud och gick bort och satte sig ibland trälinnorna.

Det spordes för den gamle Halfdan, Beras fader, att hans dotter icke mera var jarlens husfru, utan vardt räknad såsom en af gårdens tjänstekvinnor. Halfdan var alltför gammal och hade för litet husfolk för att kunna draga i fäjd mot den mäktige jarlen och hämnas sin dotter. Men han sände bud till sin dotter, att hon skulle lemna Hergeir jarls borg och komma åter till sin fader och lefva i ro på hans gård.

Men Bera ville det icke.

Så gingo trenne år hän. Då begynte åter Ydre-jarlen fäjd med Hergeir jarl. Ty han var girig efter land och ville nu också lägga under sig Gagershus.

Östens skaror kommo och lade sig i läger rundtom Gagershus' murar. De hade med sig en blida*, medelst hvilken de slungade stenar in i borgen. Och uppe från borgens murar vrokos stenar ned på de belägrande samt hålldes sjudande beck öfver deras hufvuden, när de trängde fram.

* Belägringsmaskin.

Öfver borggården gick Bera, bärande en stor sten, hvilken hon skulle bringa de försvarande uppe på muren. Hon var stark till att bära och förmådde lyfta tyngre stenar än de andra kvinnorna. Då kom utifrån en slungsten färande, den träffade Bera i bröstet. Och hon sjönk till marken.

Hergeir jarl stod icke långt ifrån; han såg Bera falla. Och han kom ihåg, att hon dock varit hans hustru och att han haft henne kär, och han ömkade sig öfver henne. Och han gick fram till henne och satte sig ned och lade hennes hufvud i sitt knä.

Och han kom ihåg, att hon alltid hade tjänat honom väl. Och han förundrade sig, när han tänkte på att hon en gång i nödens stund icke förstått att tjäna honom bättre. Och det rann för honom, att törhända hade dock någon annan varit vållande till ofärden. Och han sporde henne härom, sägande:

»Den gången, då Ramsborg föll och du gick med bud till Bose, hvem var det då, som vållade ofärden? Törhända var det icke du, utan någon annan?»

Men hon ville icke säga, att han sagt orätt och själf vållat ofärden. Hon sade:

»Nej. Det var min skuld.»

Hon lyfte sina ögon upp emot hans. Och hon såg, att han ömkade sig öfver henne. Då bröt där fram ett leende öfver hennes ansikte, och hon sade:

»Du skall icke mena, Hergeir jarl, att jag varit olycklig under dessa år, Ty det har jag icke. Jag ville dock hellre tjäna dig såsom den ringaste af dina trälinnor än lefva i ära som en annan mans hustru.»

Och som hon sagt detta, föll hennes hufvud ned, och hon vardt död.

PÅ LYNKVALLA BORG

Vid Lyngvalla borg är det lif och larm, där är vimmel af järnklädde män å den vidsträckta borggården. Fanor fladdra i solljuset, gällt ljuder trumpetens skri, och harneskklädda hingstar skrapa marken med sina hofvar, fnysande af väntans harm.

Riddar Folkvard skall draga ut i strid, riddar Folkvard Sunesson drager med sina män i härnad emot den mäktige grefve Jakob af Nordhalland.

Ingen kan vara stoltare och skönare att skåda än riddaren Folkvard; käck sitter han i sadeln, högt bär han sitt hjälmklädda hufvud, och blicken ilar glad ut öfver de tappra skarorna.

Bredvid hästens hufvud står fru Ermelin, riddarens maka, hon klappar gångaren med sin hvita hand, och ser upp emot sin hjälte; hon

tänker på huru käck och skön han är, så att hon nästan förgäter att sörja och frukta för den stundande striden.

Ut igenom det trånga porthvalfvet, som genljuder af de rasslande vapnen, hän öfver vindbryggan, som dånar under hofvarna, rider Folkvard Sunesson med sina män. På Tynninge hed möter han grefve Jakobs här.

Het blir striden, modigt kämpa riddar Folkvard och hans män. Men grefve Jakobs här är långt talrikare, hans bågskyttar sikta väl, och deras pilar fälla den ene efter den andre i riddar Folkwards skara. En pil kommer susande, en järnskodd pil träffar riddar Folkwards häst, den tränger in i ögat, och gångaren faller död till marken. Innan ännu riddaren, tyngd af rustning och vapen, hunnit resa sig, har han blifvit öfvermannad af fienden och tagen till fånga. Hans män stupa alla i försöken att befria sin herre. Men riddar Folkvard föres fången till sin fiendes slott.

I grefve Jakobs borg sitter riddar Folkvard fången; i den lilla tornkammaren sitter han och blickar sorgset ut genom de svarta gallren.

Solen går fram öfver fästet, lysande och glad; hon skådar sig omkring och ser hur vid hennes åsyn glädje tändes; hon blickar in i

den mörka fångselkammarn och mötes blott af en fånges sorgsna blick.

Fåglarna flyga under fästet; de flyga högt och de sjunga gladt; de slå ned på fönsterkarmen och blicka med klara nyfikna ögon in genom de svarta gallren. Men de mötas blott af en fånges trötta blick.

I sju år sitter riddar Folkvard fången; hans rygg blir böjd, hans öga matt, och grämseln har fårat hans anlete.

Då bringas honom en dag det budet, att grefve Jakob är död, och att hans söner gått in på att mottaga den lösen, hvilken af riddarens maka och fränder blifvit erbjuden.

Upp slås hans fångseldörrar. Och hans ögon se åter den gröna jorden och de vackra vaxande träden. Man bringar honom en fåle, han svingar sig upp på dess rygg och rider med hast hemåt.

Där håller en riddare utanför Lyngvalla borg; han ropar an väktaren.

Väktaren sticker ur torngluggen ut sitt gråa hufvud.

»Hvem är det, som kommer till Lyngvalla borg?»

»Det är riddar Folkvard Sunesson, som kommer ur fångenskapen åter till sin borg.»

Inne i frustugan sitter fru Ermelin med sina tärnor. En småsven träder brådskande in.

»Riddar Folkvard är här; han är återkommen ur fångenskapen.»

Fru Ermelin reser sig upp, hon hastar ut; en tärna följer och leder henne vid handen.

På borggården möter hon sin make. Och de taga hvarandra i famn hårdt och länge, såsom man famnar den vän man mist, när man mötes åter efter långa år af skilsmässa och sorg.

Fru Ermelin för sin make in i gästabudsalen, företrädd af tärnan; en präktig måltid låter hon framsätta för den återkomne.

Då spörjer henne riddaren: »Vill du icke nu, liksom i forna dagar, hålla vinet i min bägare?»

Fru Ermelin tager den vinkanna, som tärnan räcker henne, och håller rödt gnistrande vin i silfverbägaren, som hennes make sträcker fram; ännu när bägaren är full, fortfar hon att hålla, till dess vinet flödar öfver, och riddaren häjdar henne, förundrad spörjande: »Hvarför gör du så?»

Och hon småler, när hon svarar: »Denna glädje, så ljuf och så ny, är liksom en gyllene sky för mina ögon, liksom ett töcken för min blick, så att den ej ser klart.»

Måltiden är ändad, bågare och fat hafva blifvit bortburna af svennerna. Och riddar Folkvard och hans maka äro allena.

Då böjer sig fru Ermelin emot sin make och säger sakta:

»Förtälj mig nu, om du ännu är densamme som förr, om ditt öga är lika klart, om ditt hår är lika mörkt och rikt, du min käcke, stolte riddare?»

Förundrad säger riddaren: »Hvarför spør du så?»

Och hon småler när hon svarar: »Denna lycka, så ljuf, så ny, är liksom ett skimrande töcken för mina ögon, så att de ej se klart.»

Då säger riddar Folkvard: »Jag är icke den jag varit, jag är ej mer densamme, som i den soliga morgonstunden drog ut från Lyngvalla borg. Min rygg är böjd, min blick är skum, mitt hår har grånat af sorgen. Lifvets glada kämpalek vardt slut, den vardt förbytt i ett fångsels smärta. Jag är ej den jag varit, jag är ej mera den käcke riddaren, som stolt drager ut till strid.»

Då lutar hon sig intill honom, hon fattar hans hand och kysser den.

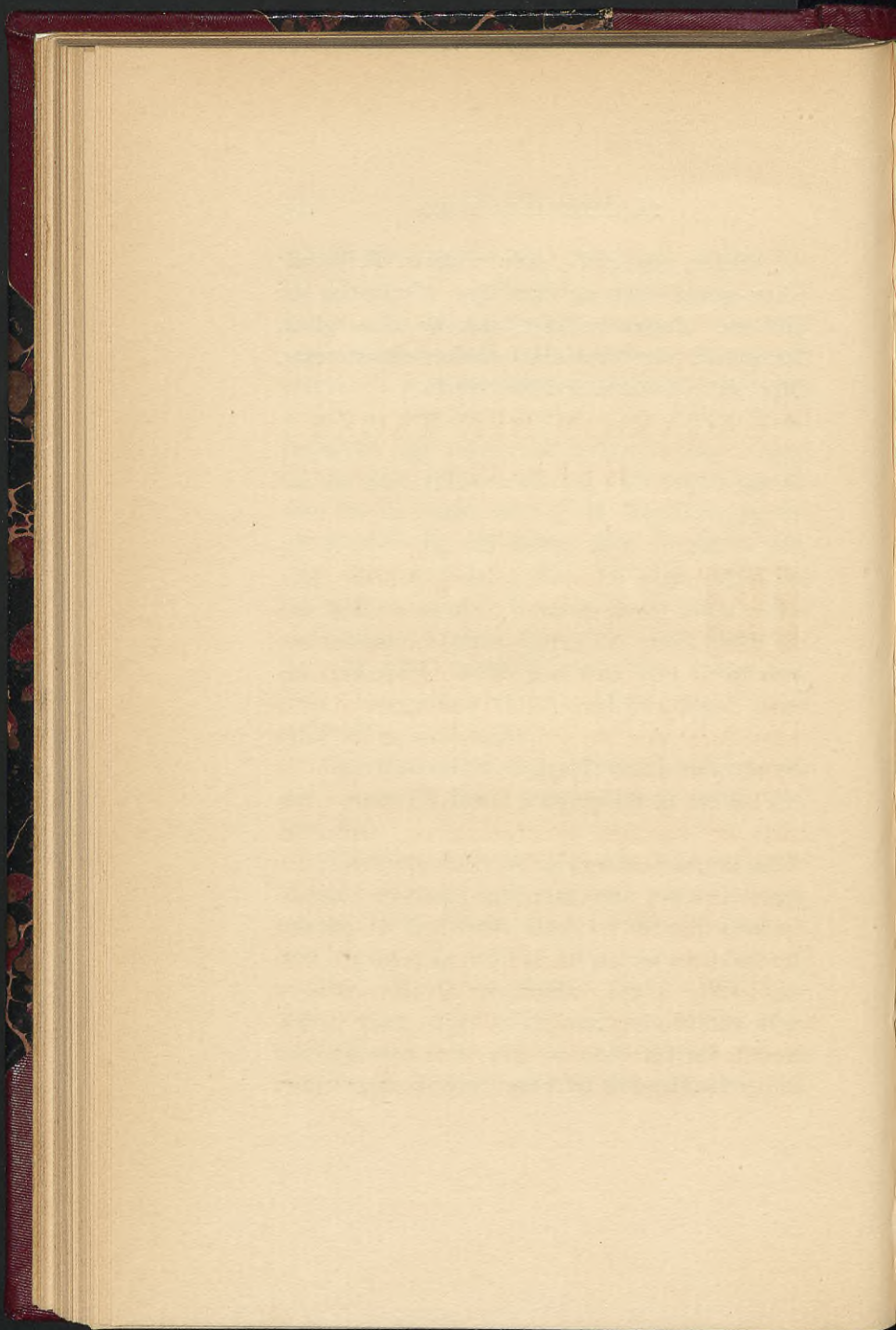
»Så vet då, Folkvard Sunesson, att en finns det, för hvilken du är alltid, alltid densamme.

Aldrig skall jag se dig annorlunda än som när du i morgonens solljus ung och härlig red ut till striden. Vet då, att när jag sporde, att du blifvit tagen till fånga, då grät jag nätter, då grät jag dagar, då grät jag mina ögon blinda. Och jag sörjde ej mycket däröfver; jag tänkte: hvad behöfver jag nu se, då ej han är här! Nyss då du kom tillbaka till mig, då sörjde jag öfver att ej kunna se dig, då ängslades jag för att förtälja dig om detta. Men nu må du veta det, att hvad än andra må säga, och hvad du själf må tänka: för mig är du alltid, alltid densamme. I mina ögon och i mitt hjärta har jag din bild, sådan jag såg dig i den strålande morgonens stund. Alltid, alltid är du mina drömmars hjälte.»

Gästabudssalens kopparbeslagna ekdörrar stodo öppna; in flöt i salen aftonens milda, gyl-lene ljus.

Riddaren reste sig upp; han gick, sakta ledande sin maka med sig, fram emot dörröppningen. Och medan hennes hufvud hvilade vid hans bröst, såg han ut öfver gröna marker och vackra susande lindeträd. Borta öfver Tyn-nemo skog gick solen ned; hon dröjde öfver skogskanten och såg på dem likasom ett skinnande öga, hon göt omkring dem sitt milda ljus.

»Solen går ned», sade riddaren Folkvard;
»hon glänser likt ett klart öga; Guds öga ser
på oss. Dagen är slut, slut är dess glada
kämpalek, slut äro dess strider och stormar.
Men skön är ännu kvällens fred.»

SAGAN OM DEN KÄCKE HERR ALF

På den tiden, då konung Albrekt rådde i Sveriges land, lefde en riddare, som hette Alf Erlingsson. Han var munter och dristig till lynnet, och folket plögade kalla honom den käcke herr Alf. Tyndvedholm hette hans borg; den låg vid Östersjöns strand i den bygd, som kallas Tjust.

På denna tid gingo i Östersjön många lybska och vendiska sjöröfvarefartyg, hvilka anfölo krämarskutorna och plundrade dem. Nu egde herr Alf ett skepp, med hvilket han plögade segla ut till hafs; när han då på sina färder fick se en kapare i färd med att taga en fredlig köpmansskuta, anföll han rövaren och värnade den svage. Mången käck bedrift berättades bland folket från dessa herr Alfs sjöfärder; mången djärf bragd och månet lustigt

ord och infall förtaldes om denne riddaren. Och bland hättebröderna var han känd och fruktad.

Så hände det sig en gång, då Alf Erlingsson nära Ölands norra udde kommit i dust med ett kaparfartyg från Rostock, att han lyckades med sitt folk äntra det främmande skeppet och, sedan hela dess besättning nedhuggits, taga det som byte. Dessa vendiska röfvare hade dagen förut plundrat en skuta, hvilken kom ifrån Söderköping och var på väg till Dannemark. Mycket byte hade de vunnit på denna skuta; därjämte hade de tagit såsom fånge en stolts jungfru, hvilken var på väg till Dannemark för att där ingå i kloster. Cecilia hette den unga jungfrun; hon var fager och fin till utseendet. Hennes fader och moder voro döda, men i Roeskilde på Själland hade hon en fränka, som var abbedissa i ett cistercienserkloster, och då jungfru Cecilia alltid önskat att få ägna sitt lif åt Gud och den heliga jungfrun, ämnade hon nu hos denna sin fränka låta inviga sig till nunna.

När nu herr Alf fick se denna stolts jungfru, betogs han strax af en häftig kärlek. Och han sporde henne, om hon ville blifva hans hustru. Men hon svarade härtill nej och bad

honom låta henne fortsätta sin färd till Danmark, ty hennes beslut var fast att egna sig åt det heliga klosterlivet.

Men herr Alf mäktade icke kufva sin kärlek; utan han tog jungfru Cecilia med sig till sin borg och tog henne till sin maka emot hennes vilja.

Många var det då som sade, att för visso kunde det ej komma något godt för Alf Erlingsson af detta. Ty man kunde dock ej vänta annat än att Gud skulle straffa en slik djärfhet: att taga ifrån Honom en jungfru, som velat ägna sig åt Hans tjänst.

Det kunde ock snart skönjas, att ringa glädje hade herr Alf af detta äktenskap. Ty fru Cecilia kunde icke tillgifva honom, att han tagit henne emot hennes vilja; hon sade sällan ett ord till honom, hvarken till godt eller till ondt. Det tycktes ock som om lyckan i annat hade vikit ifrån Alf Erlingsson. Annars hade han alltid plägat hafva framgång i sina företag, men nu gick honom mest allting emot. SjälF var riddaren sig ej heller lik som förr. Sällan hörde man nu ett lustigt ord från hans läppar; hans glada mod var borta, hans ögon glimmade ej mer så djärfva och sorglösa som för. Och man förgat alldeles att kalla honom »den käcke herr Alf.»

Två barn hade fru Cecilia födt åt sin make. Men de lefde ej länge. Där tycktes ej vara nog sol för dem på Tyndevedholm: de tynade bort och dogo.

Så gingo åren hän. Och så hände det sig, att till herr Alf kom bud med bref ifrån den mäktige drotsen Bo Jonsson af Grip-släkten, hvilken var herre till Winäs och många andra jordagods i Tjusts härad. Så skref nu Bo Jonsson till herr Alf Erlingsson, att eftersom Tyndevedholm i forna dagar hade lydt under Winäs, därför skulle nu herr Alf gifva skatt till Winäs' herre; ville han icke detta, så skulle drotsen själf komma och med härsnakt taga Tyndevedholm.

Herr Alf svarade strax härpå, att han aktade ingalunda gifva skatt åt någon eller erkänna någon för sin herre annat än landets konung. Och då han nu visste sig snart kunna vänta ett anfall af den mäktige drotsen, begynte han rusta sig till försvar. Där funnos ej på Tyndevedholm tillräckligt många män för att kunna värna borgen under en hård och långvarig belägring, och herr Alf måste därför tänka på att värfva en skara legoknektar. Men riddar Alf Erlingsson egde icke mycket af guld och penningar, och det vållade honom stora

bekymmer huru han skulle kunna hopsamla en tillräckligt stor summa för att besolda en trupp krigsmän.

Då trädde en dag fru Cecilia in till sin make, åtföljd af två svenner, hvilka buro ett järnbeslaget skrin, som de på en vink af sin fru satte ned framför riddaren.

Fru Cecilia tog en nyckel från sitt bälte, stack in den i låset och öppnade skrinet; det var fylldt till randen med gyllene kedjor och kostbara blänkande smycken.

»Detta», sade fru Cecilia, »är de klenoder, som jag ärft efter min fader. Jag aktade en gång att skänka dem till den heliga jungfruns kloster i Roeskilde; nu gifver jag dem åt dig, Alf Erlingsson. Du torde behöfva guld i dessa dagar.»

Riddaren såg förundrad på henne; det hade han minst väntat att af henne få hjälp i de bekymmer, som tyngde honom. Men han besinnade, att hon väl ock torde frukta för hvad öde, som kunde vänta henne, ifall borgen blefve med svärds slag intagen. Och det vore då intet under, att hon offrade sina skatter till Tyndevdholms försvar. Herr Alf tog därför emot de kostbarheter, som hans maka bragte honom, utan att mycket orda därom.

Själ kom den mäktige Bo Jonsson i spetsen för sin här för att underlägga sig Tyndevedholm. Hans skaror lägrade sig omkring borgens murar och begynte strax med ifver att gräfva löpgrafvar och kasta upp vallar. Tvänne utländska kärrebyssor hade de ock med sig, med hvilka de sköto stenar och järnkulor emot borgmuren.

Arla om en morgon, innan dager vardt ljus, smögo sig Bo Jonssons män fram emot fästningen och lupo till storms mot dess murar. Men herr Alf och hans män togo väl emot dem. Och snart voro de belägrande tillbaka-drifna. Dock var manfallet stort ibland herr Alfs folk, mest till följd af de kulor, som skötos ifrån kärrebyssorna. Och än flere än de, som stupade, voro de som sårades och lemlästades.

Då nu de sårade buros in i borgens salar och kamrar, var fru Cecilia strax redo till att sköta och förbinda deras sår. Och med stor omsorg vårdade hon dem sedan både dag och natt. När herr Alf såg henne skynda emellan sjukbäddarna eller dröja hos en döende för att tala tröstens ord, tänkte han, att han aldrig förut hade sett sådan ifver och glans i hennes ögon som nu. Men han betänkte, att hon, som velat helga sitt lif åt de lidandes och bedröf-

vades tjänst, väl måtte glädja sig åt att nu få vara till huggnad åt dem, som lågo i plågor och i dödens ångest.

Så kom en dag, då herr Alf själf, vid det att han med sina män gjorde ett utfall, blef illa sårad och måste bäras tillbaka in i fästningen. Och fru Cecilia skötte om hans sår och förband dem och vårdade honom med mycken nit och omsorg. Och riddaren tänkte vid sig själf, att förvisso måtte hon hafva ett fromt och Gudi behagligt sinnelag, då hon så kunde vårda sig om sin fiende. Ty han visste ju väl, att hon i sitt hjärta alltid måste anse honom såsom sin fiende, emedan han röfvat henne ifrån det heliga lif hon velat ägna sig åt.

Medan nu herr Alf låg sårad, fördes befälet å borgen af hans väpnare, Ingemund Bosson. Och så modige och vaksamme voro borgens försvarare, att det tycktes som om Bo Jonsson skulle få draga sina färde med oförrättadt ärende, änskönt han hade mycket folk och två utländska kärrebyssor!

Då förgrymmades den mäktige drotsen, och han befallde sina bågskyttar att skjuta mot borgen med pilar, vid hvilka voro bundna brinnande halmtappar. När nu dessa föllo ned i borgen, skyndade väl kvinnorna och de af bor-

gens försvarare, som kunde lämna murarna, att släcka elden. Men allt fler och fler kommo de eldbärande pilarna susande, och snart voro alla bemödanden att släcka förgäfves. Öfver hela borgen spredo sig de härjande flammorna.

När nu detta spordes af herr Alf, som låg illa sårad och sjuk i den stora gästabadssalen i sitt slott, lät han strax kalla till sig Inge-mund Bosson. Och han sade till honom, att hans vilja nu vore, att alla stridbare män inom borgen skulle samla sig och i en sluten flock, förande emellan sig de sårade samt kvinnor och barn, göra ett utfall samt söka hugga sig väg igenom de belägrandes skaror. Kunde de slå sig fram till Gudingsborg, där hans frände, herr Knut Stensson bodde, så vore de i säkerhet.

»Många torde väl dessförinnan sätta lifvet till», sade riddaren, »men det är dock bättre för eder att stupa i strid än att här blifva stekta eller att blifva den grymme Bo Jonssons fångar. Själf blifver jag här i min ramlande borg. Ingen må dröja hos mig — det är min vilja, att I alla dragen härifrån!»

Och tysta och sörjande gingo männen bort, lämnande sin herre allena kvar.

Men när alla hade dragit därifrån, reste sig en kvinna, som suttit dold i en vrå af salen. Det var fru Cecilia.

Alf Erlingsson såg förundrad på henne.

»Skynda dig efter de andra», sade han med ifver. »Ännu kan du hinna dem och blifva räddad!»

»Jag blifver här», sade fru Cecilia och gick fram emot hans bädd.

»Jag förstår», sade riddaren, »att du menar dig göra en Gudi behaglig gärning med att blifva hos en döende. Men jag vill icke att du här skall dö för min skull. Jag har gjort dig tillräckligt ondt ändå.»

»Jag blifver här», sade fru Cecilia. »Men det är icke för att göra en Gudi behaglig gärning.»

Åter sade riddaren med ifver och skyndande: »Gå!»

Fru Cecilia gick tätt intill hans bädd, hon föll på knä och såg upp i hans ögon.

»Jag blifver här», upprepade hon.

Och riddaren såg in i hennes ögon. Och han såg där glimma något, som fyllde honom med undran, han såg liksom ett ljus rinna upp, liksom en stjärna i mörka natten.

»Är det så?» mumlade riddaren hest. »Är det så?» Och med jubel i stämman: »Så har då Bo Jonsson skänkt mig min bästa lyckodag!»

Och han drog sin makas hufvud emot sitt bröst och tryckte henne hårdt intill sig.

Han reste sig upp i bädden, han räckte ut sin hand och fattade en bägare, hvilken, fylld med vin, stod vid hans hufvudgärd.

»Så vill jag dock dö som den käcke herr Alf!» sade han; han tömde det gnistrande vinet och log högt i sitt hjärtas glädje.

Därutifrån hördes lågornas sprakande dån och brakket af ramlande bjelkar och det gälla hvisslande suset af järn, som smälter för hettan.

Och Alf Erlingsson och hans maka höllo hvarandra hårdt i famn och bidade det, som komma skulle.

JUNGFURU ILIANA

Då herr Mård Stigsson på Buared vardt dödad i ett af de krig, som konung Karl Knutsson förde med jutarna, lämnade han efter sig tvänne söner. Den äldre, Tage, satt kvar på Buared och skötte gården; den yngre, Kjell, kom såsom väpnare till herr Brynte Sigvardsson på Stigstofta, för att af honom lära sig ridderliga idrotter. I sådant var herr Brynte väl förfaren, och var han en mäktig ansedd riddare, hvilken varit höfvidsman i flere af konung Karls krig.

Herr Brynte hade en dotter som hette Iliana; hon och Kjell Mårdsson fingo hvarandra mycket kära. Dock talade de aldrig härom med hvarandra, ej heller med någon annan. Och änskönt Kjell Mårdsson väl kunde skönja, att jungfru Iliana icke var honom oblid, så tänkte han ofta, att såväl för stolts jungfrun

som för hennes fader månede det väl tyckas, att en ringa väpnare utan gods och gård vore dock icke en make för Iliana Bryntesdotter.

Blef det så en lång ofred med Danmark, och herr Brynte drog ut i härnad och med honom Kjell Mårdsson. Under mesta delen af en vinter voro de ute i fäjd; när de kommo åter till Stigstofta, var våren långt liden. Då nu den unge väpnaren åter såg jungfru Iliana, tycktes det honom, att han aldrig sett henne fagrare, och han tänkte, att endera måtte han nu spörja henne, om hon ville lofva honom sin tro, eller också ville han draga bort från Stigstofta och aldrig komma dit mera.

Men jungfru Iliana var sig numera icke lik gent emot den unge väpnaren. Hon hade tillföre gärna språkat och lett med honom, och de hade mången gång lekt guldtafvel samman. Men nu tycktes hon hellre fly än söka hans sällskap.

Då begynte Kjell Mårdsson åter att tänka, såsom mången gång tillföre, att hon måhända dock vore alltför stolt för att vilja lofva en ringa väpnare sin tro. Och han tänkte, att om så vore, ville han heller icke spörja henne. Ty änskönt han var fattig, var han dock en riddares son, och hans kärlek vore så god som

någon annans; därför kunde han icke lida att tänka, att han kanhända skulle blifva med hån eller med ömkan afvisad. Utan han beslöt att först pröfva, huruvida hon verkligen hölle honom kär, innan han sporde henne till.

Därför, när de en dag sutto samman i gästbudssalen och jungfru Iliana och hennes tärnor spunno lin, tog Kjell Mårdsson fram en pärm-bok, hvilken herr Brynte hemfört från en Stockholmsfärd och i hvilken voro af lärde klerker sirligt präntade många sköna och förnöjeliga sagor. Ur denna bok las nu Kjell Mårdsson för jungfru Iliana den underfulla sagan om Flores och Blanzeflor, huruledes de efter många mödor och besvärligheter till sist fingo lönen för sin troskap och kommo samman i stor glädje och fröjd.

»Si», sade Kjell Mårdsson, då han lade boken tillhopa, »det är dock ingen glädje så stor som denna, när två kärliga hjärtan komma samman. Och all världsens prakt och härlighet kan dock aldrig förliknas vid denna lyckan att hafva en fulltrogen vän för sitt hjärta.»

Vid det att Kjell Mårdsson sade dessa ord, såg han på jungfru Iliana. Och han tänkte vid sig, att om hon vore honom huld och ville lofva honom sin tro, änskönt han ej kunde

bjuda henne prakt och ära, så visst måtte hon nu säga, att hon mente som han. Eller till det minsta kunde hon se på honom med en af de blickar, hvilka tala likaså godt som ord.

Och jungfru Iliana förstod hvad han begärde af henne. Dock sade hon ej ett ord, ej heller lyfte hon sin blick mot hans. Ty hon förmådde det icke.

Nästa dag, då de åter sutto samman i gästbudssalen, tog den unge väpnaren åter pärm-boken fram. Och han las därur den sorgfulla sagan om riddaren Roland, huruledes den mö han höll kär, medan han var borta i härnad, fick falska tidender om att riddaren vore död och lät viga sig till nunna, och huruledes riddaren Roland däraf fick svår hjärtesorg.

»Si», sade Kjell Mårdsson, »där är dock ingen sorg i världen sådan som denna att mista sin hjärtans kär. Ty då synes det en, som om solens ljus vore släckt, och som om där alls intet vore att lefva för i världen. Därför må hvarje jungfru väl betänka sig, innan hon gifver åt någon slik oläkelig sorg.»

Och han såg på stolts jungfrun och tänkte, att om hon hade något hjärta för honom, så visst måtte hon väl nu säga något eller också gifva honom en af de blickar, som tala bättre än ord.

Men jungfru Iliana sade intet; ej heller lyfte hon sin blick emot hans.

Dagen därefter, då de åter sutto i salen, tog den unge väpnaren ånyo pärmeboken fram. Och han las därur sagan om den tålmodiga Griselda, huruledes hon på mångahanda sätt vardt hårdt pröfvad af sin make, och huru hon fördrog allt, böjande sig inför honom och tagande såväl ondt som godt af hans hand.

»Si», sade Kjell Mårdsson, »sådan är kärleken, att den gör hjärtat ödmjukt, så att man tycker sig själf intet vara. Därför kan icke den älska, som är högmodig och stolt.»

Och han såg på jungfru Iliana med en sådan blick, att han tyckte sig skola tvinga henne till att antingen säga något eller ock se på honom.

Men jungfru Iliana sade intet, ej heller lyfte hon sin blick emot hans. Ty hon förmådde det icke.

Då reste sig Kjell Mårdsson. »Nej, i sanning», sade han, »den, som är högmodig, kan icke älska.»

Och vredgad gick han ut ur salen.

Då jungfru Iliana den kvällen vardt allena i sin kammare, lade hon sig på knä vid bädden och gömde sitt ansikte i sina händer och grät.

»Heliga Guds moder», bad hon, »hjälp mig att en gång få visa honom, att jag icke är sådan som han säger mig vara! Men det, som han begärde af mig, det kunde jag icke göra. Heliga Guds moder, du vet, att jag icke kunde det!»

Efter detta gick Kjell Mårdsson undan för jungfru Iliana och talade henne aldrig till. Och hon sörjde bitterligen däröfver.

Så hände det sig en dag vid kvällstiden, att herr Brynte tillsade Kjell Mårdsson att rida söderut med ett bref till herr Svante på Kettilstad. Det var nu den tid på året, då nätterna äro ljusa, och väpnaren sadlade strax sin gångare och red åstad, aktande att vid arla morgontid vara framme.

Strax efter det Kjell Mårdsson begifvit sig åstad, kom där ett bud till herr Brynte och mälte, att nu hade jutarna åter brutit öfver gränsen från Halland. Kettilstad hade de redan tagit med öfverrumpling; en annan afdelning hade blifvit sedd dragande norrut och vore nu kanhända ej långt ifrån Stigstofta.

»Det är stor skada», sade herr Brynte, »att jag i går sände bort fyra af mina män till köpstaden för att hämta kryddor och kläden. Och äfven Kjell Mårdsson är nu borta. Många män har jag icke till att besätta murarna med.»

»Fader», sade jungfru Iliana, »skall du icke befalla någon att rida efter Kjell Mårdsson och tillsäga honom att vända om?»

»Nej», sade herr Brynte, »jag sänder icke bort en enda af mina män. Vi veta icke, hvad stund fienden kan komma.»

»Men Kjell Mårdsson är i fara», sade jungfru Iliana. »Ty om han kommer till Kettilstad och ej vet, att det är taget af jutarna, så faller han i deras händer.»

»Är Kjell Mårdsson i fara», sade herr Brynte, »så må han reda sig själf liksom mången före honom. Jag sänder ingen man från borgen.»

Herr Brynte var en sträng man, och jungfru Iliana vågade intet mera säga. Men hennes hjärta var fullt af ångest för honom, som nu red ute allena på farliga vägar. Och hon grundade på, huru hon skulle kunna varsko honom. Då kom hon ihåg, att deras granne, gamle herr Joar på Bungabro, alltid hade visat sig som en vän till den unge väpnaren. Herr Joars borg var starkt befästad, dess besättning var talrik — törhända skulle han vilja sända någon till att varna Kjell Mårdsson.

Bungabro ligger på vägen till Kettilstad; ifall man rör öfver en vik af sjön Ekern, kan man hinna till herr Joars borg på mycket kor-

tare tid, än som behöfves för att rida kröken rundtom sjön. Jungfru Iliana besluter att begifva sig till herr Joar. Men hon säger till ingen därom, ty hon vet, att hennes fader aldrig skall tillåta henne detta att begifva sig ut allena i natten.

Jungfru Iliana står nere vid borgporten och ropar an dess väktare.

»Käre, låt upp porten och släpp mig ut!»

»Hvart skolen I hän, stolts jungfru, allena i sena kvällen?»

»Ack, jag har ett litet lam, som betar ute på ängen — jag fruktar, att något ondt kan hända det lilla lammet, jag vill ropa in det före natten.»

»Hvarför sänden I ej eder tärna till att hämta det, stolts jungfru?»

»Ack, det lilla lammet hör ingen annans röst än min; det skulle blifva skyggt och löpa bort, ifall någon annan ville taga det. Jag måste gå själf; mitt hjärta har icke någon ro för det lilla lammets skull.»

Väktaren öppnar porten, och jungfru Iliana skyndar ut.

Hon går på en liten grön stig under mörka, susande träd, hon kommer ned till den vik af sjön Ekern, där fiskar Jons stuga ligger. Vid

stranden står fiskaren; han har nyss varit ute på sjön och lagt ut näten.

»Käre, låna mig din båt, att jag må ro öfver till andra stranden!»

»Hvart skolen I hän, stolts jungfru, allena i sena kvällen?»

»Ack, jag har ett litet lam, som kommit vilse; jag fruktar, att det har förirrat sig till andra sidan viken; jag måste hämta det före natten.»

»Jag skall fara och hämta det åt eder, stolts jungfru.»

»Ack nej, det lilla lammet skulle icke höra en främmande röst, det skulle blifva skyggt och löpa undan. Jag måste själf dit öfver.»

»Jag skall ro eder dit öfver, stolts jungfru.»

»Ack nej, det är bättre, att du icke gör det, Jon. Kanhända skall det dröja länge, innan jag finner mitt lilla lam, och du bör nu gå in för att sofva; du måste upp i otta för att vittja näten. Jag kan själf ro den lilla båten.»

Och jungfru Iliana sätter sig i ekan och roer öfver till andra stranden.

På en liten barrhöljd stig, under mörka, susande furor, skyndar hon upp emot Bungabro borg. Hon ropar an dess väktare.

»Käre, låt upp porten och släpp mig in.»

»Hvem är det, som kommer så sent till Bungabro borg?»

»Det är jungfru Iliana Bryntesdotter; hon har ett ärende till herr Joar Tagesson.»

Inne i gästbudssalen sitter herr Joar och dricker med sina män. Mycket rödt är herr Joars ansikte, hans skägg är grått och stridt, hans små ögon glimma muntra under buskiga ögonbryn.

Herr Bryntes ljushåriga dotter träder in; hon stannar vid dörren, hennes blickar irra kring salen likt skygga dufvor.

»Se, god kväll, stolts jungfru Iliana! Längesedan var det att jag hade besök af en skön jungfru! Sitt neder vid bordet och drick en bägare af mitt röda burgundervin.»

»Jag har ett ärende till eder, herr Joar.» Och jungfru Iliana förtäljer, huruledes Kjell Mårdsson är stadd i stor fara, och hon spörjer herr Joar, om han ej vill sända någon af sitt folk till att varsko den unge väpnaren.

Herr Joar ler högt, hans tjocka kinder skaka af skratt.

»Mycket kär månden I hafva den unge väpnaren, jungfru Iliana, då I gifvit eder ut allena i sena kvällen för att bringa mig detta bud.»

Jungfru Iliana har väl vetat förut, att herr

Joar skulle säga detta; dock tyckes det henne nu, att hon hellre skulle velat lida döden än höra dessa ord.

»Nåväl», säger herr Joar, »äfven mig behagar den kække väpnaren, och jag vill strax sända sex af mina män till att frälsa honom. Och skulle jag ej hafva gjort detta för hans skull, så skulle jag hafva gjort det för eder skull, skön jungfru.»

Och herr Joar gifver åt sex af sina män befallning att strax sitta upp och med all hast söka hinna Kjell Mårdsson på vägen till Kettilstad. Och på jungfru Ilianas bön tillsäger han dem, att ifall Kjell Mårdsson spörjer dem, huruledes herr Joar fått veta hans fara, så skola de blott säga, att det kommit rykte därom till Bungabro.

»De skola helt visst hinna honom», säger herr Joar. »Vägen kröker sig vida omkring sjön Ekern; han kan ej hafva kommit långt förbi Bungabro.»

»Nu måste jag ock sända någon med eder, stolts jungfru, så att I ej vänden åter allena. Hade jag ej min gikt, så, vid Gud, skulle jag själf velat göra eder följe!»

Jungfru Iliana säger tack till herr Joar för hans hjälp; följd af herr Joars tjänare, Håkan,

går hon ned till stranden af sjön; de sätta sig i den lilla ekan och ro öfver viken.

I fiskarens stuga är det stängdt och tyst; Håkan drager upp ekan på land och de gå sedan med hast på den lilla gröna stigen under mörka, susande träd mot Stigstofa borg. Jungfru Iliana tänker på, huru hennes fader skall vredgas på henne, när hon kommer tillbaka.

Då de komma till det ställe, där skogen glesnar och där man varsnar borgen med dess torn och murar, då hejdar sig jungfru Iliana med ens och tjänaren likaså. Ty i juninattens tidiga gryning skönja de vapen, som glimma, och krigare, som röra sig utanför borgens murar.

»Jutarna äro här», hviskar herr Joars tjänare förfärad. »De hafva lagt sig i läger utanför borgen.»

Jungfru Iliana kommer ihåg en liten port i norra borgmuren, väl dold af hagtorNSSNÅR. Ifall jutarna icke äro lägrade rundtom borgen, så kunna de måhända smyga sig fram till denna port, med sakta bultande påkalla borgens försvarare samt blifva insläppta.

»Vi må vända tillbaka in i skogen», hviskar hon, »och gå rundtom borgen; törhända kunna vi komma in på norra sidan.»

Men då de vända sig om, råkar herr Joars

tjänare att träda på en torr gren, hvilken med ett brakande ljud brytes af. Två jutar, hvilka gå vid lägret som vaktposter, vända sina blickar åt det håll, hvarifrån bullret höres. Och den ene juten säger till den andre:

»Det rör sig något därborta bland snåren. Kanhända kommer det undsättning till borgen.»

Och han lyfter upp sin hakebössa och lossar ett skott.

Ett litet skri höres.

»Det var endast en kvinna», säger den andre juten. Och de gitta icke gå in bland snåren för att speja.

Jungfru Iliana har blifvit träffad i sidan och segnat ned. Herr Joars tjänare lyfter upp henne och bär henne ned till viken till fiskar Jons stuga.

Han bultar på stugans dörr.

«Låt upp och släpp oss in», ropar han.

Fiskar Jon och hans hustru komma båda yrvakna ut. Och de se med förfäran jungfru Iliana och höra af tjänaren hvad som hänt.

»Vi må bära in stolts jungfrun i den lilla kammaren», säger mor Karin, fiskarens hustru. »Där står ännu den bädd, hvilken vår dotter hade, innan hon lämnade oss.»

Och de bära in jungfru Iliana i den lilla kammaren och lägga ned henne på bädden. Och mor Karin undersöker hennes sår; mor Karin är väl van vid sådant och vet att sköta sår och skador bättre än de flesta.

Men när hon ser, hvar jungfru Iliana blifvit träffad, förstår hon, att här är intet att göra.

Och jungfru Iliana, hvilken vaknat till sans, märker af mor Karins ansikte och känner det ock själf, att hon icke har lång stund kvar att lefva.

Då beder hon till den heliga jungfrun, hon beder med brinnande ifver, att det må blifva henne förunnadt att före sin död få se Kjell Mårdsson, och få säga honom hvad hon gjort för honom och hur hon hållit honom kär, på det att han dock icke mera skall tänka detta, att hon varit för högmodig för att kunna älska.

På vägen till Kettilstad ha herr Joars män, ridande på snabba fålar, hunnit upp Kjell Mårdsson och varskott honom. Och Kjell Mårdsson har vändt om med dem och utanför Bungabro slott skilts ifrån dem. Han rider fram allena genom mörka skogar; där vägen från Vestralid löper samman med vägen till Stigstofa, ser han en liten pilt, sittande vid vägskälet och råtande bitterliga.

Väpnaren håller inne sin häst och spörjer pilten: »Hvarför sitter du här allena i natten, och hvarför gråter du?»

»Jag må väl gråta», svarar pilten. »Jag gick i hagen, vallande min faders kor; då kommo jutarna, dragande vägen fram. Med sina spjut stucko de ihjäl den stora bläsiga kon, hvilken var den bästa af alla, och de skuro stycken af henne, som de togo med sig, bärande dem på spjuten. Och de andra korna blefvo vett-skrämda och rände till skogs, och här har jag lupit omkring i natten och ropat och kallat, men icke kunnat finna dem. Jag må väl gråta.»

»Hafva jutarna dragit här fram?» spörjer väpnaren.

»Javäl», säger pilten, »de kommo bortifrån Vestralid och drogo upp emot Stigstofta. Nu lära de ligga utanför herr Bryntes borg.»

När Kjell Mårdsson spörjer detta, lämnar han vägen och rider in på en liten skogsstig, aktande att rida rundtom borgen och söka komma därin genom den lilla porten i norra muren.

Då han rider fram öfver den glänna i skogen, där, nära sjöstranden, fiskar Jons stuga ligger, varseblifves han af fiskaren. Denne träder ut, ropar an väpnaren och förtäljer, hvem som ligger därinne sårad.

Kjell Mårdsson springer af sin gångare, kastar tyglarna åt fiskaren och träder med hast in i stugan.

»Huru har detta tillgått, jungfru Iliana?» spørjer han ångestfullt, i det han träder in i den lilla kammaren.

Jungfru Iliana ser på mor Karin.

»Sägen mig nu för sant, mor Karin, om jag för visso skall dö, eller om där är något hopp?»

Mor Karin brister i gråt.

»Herren Gud kan väl göra under», svarar hon, »men utan ett under kunnen I ej lefva, jungfru Iliana.»

»Gack då ut af kammaren, mor Karin, ty jag vill tala allena med Kjell Mårdsson.»

Och då de blifvit allena, förtäljer jungfru Iliana för den unge väpnaren, hvad hon gjort för hans skull.

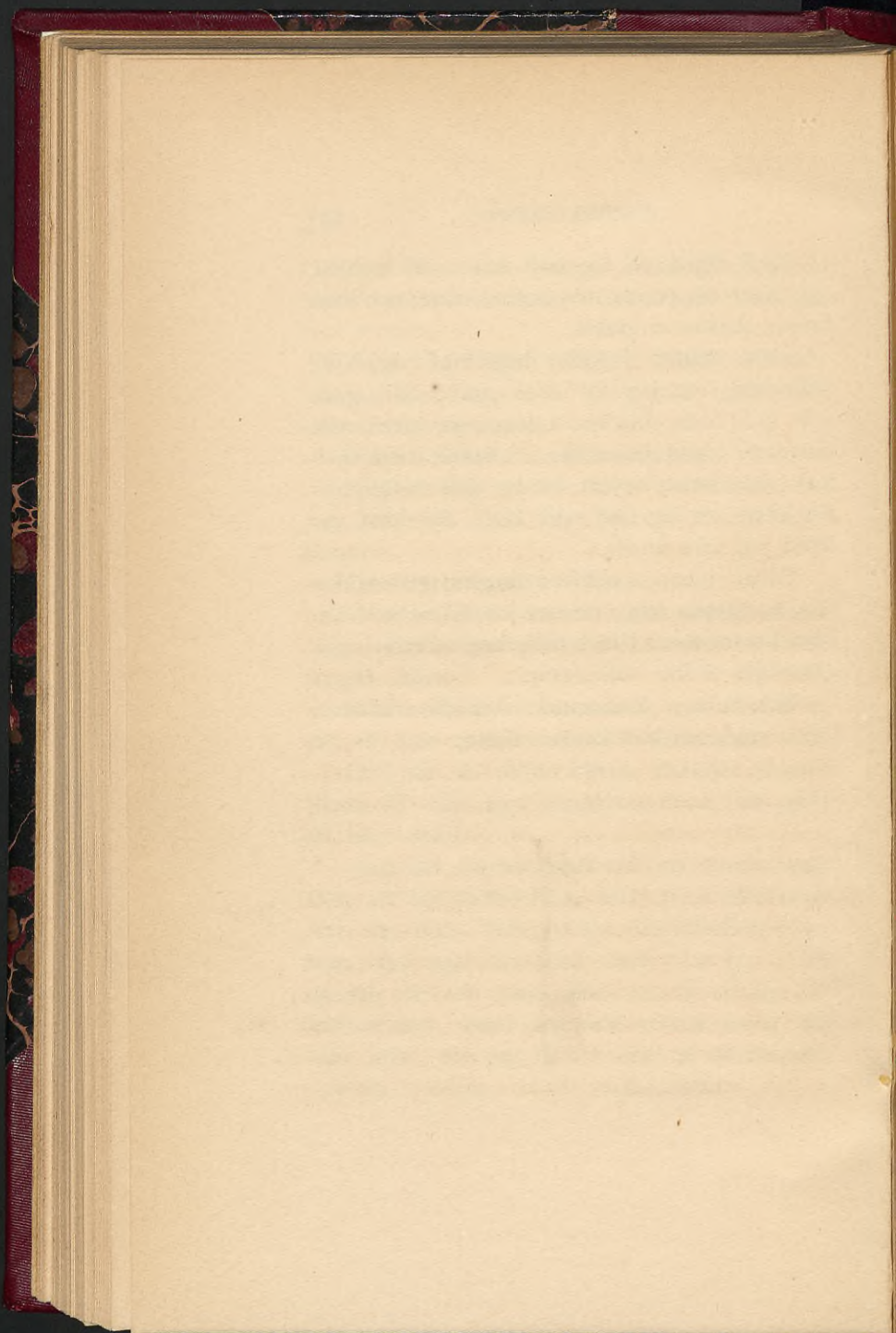
»Jag har mycket bedt till den heliga jungfrun, att jag måtte få se eder, Kjell Mårdsson, före min död. Och nu har den nådefulla jungfrun hört min bön och sändt eder hit. Och då jag nu för visso skall dö, så må jag väl kunna säga, hvad jag visst annars aldrig fått sagt eder, att jag hafver eder af hjärtat kär, och att I aldrig ären ur mina tankar.»

Kjell Mårdsson har böjt knä invid bädden, han lutar sin panna mot hennes hand, och hans kropp skakas af gråten.

»Väl måtten I hafva begärt af mig, Kjell Mårdsson, att jag för eder skulle offra gods och guld och fränders huldhet, ja, äfven mitt anseende bland människor. Allenast detta skulden I icke hafva begärt: att jag själf skulle yppa för eder, att jag höll eder kär. Ty detta var hvad jag icke kunde.»

Solen rinner upp öfver skogen; genom den lilla hornrutan faller hennes klara ljus in i den låga kammaren. Ute i de gröna snåren sjunga gladeligen finkar och starar.

Men inne i kammaren, å bädden af strå, ligger död och kall jungfru Iliana.

MIN LILLA BY

Gn gång hade jag en liten by, en vacker ljusröd liten by, som låg förvarad i en träask; när helst jag ville, kunde jag plocka fram den och ställa upp den på bordet. Men nu är den borta, den lilla byn, och jag vet inte hvar jag skall kunna finna den eller någonting, som är likt den. Jag tror inte, att, om jag också sökte i alla leksaksbodas i världen, jag skulle kunna finna dess make. Ty det var någonting särskildt med min lilla by. Jag vill tala om för er hurudan den var.

Alla de små husen i byn hade en vacker, vänlig, ljusröd färg; när man först såg på dem, tyckte man, att de voro ganska små, och man var färdig att inbilla sig, att deras fönster och dörrar endast bestodo af svarta streck. Men knappt hade man ställt upp dem på bordet i tvänne rader med en gata i midten, förrän de

i en hast började växa och fingo riktiga fönster och dörrar samt skorstenar, ur hvilka röken hvirflade upp. Alla fönstren och dörrarna stodo vidöppna för att släppa in det välsignade vackra solskenet, som alltid lyste i min lilla by. Och ut genom fönstren fläktade lätta hvita gardiner, hvilka alltid sågo nytvättade ut och fulla af svällande munterhet — ständigt hotande med att i nästa ögonblick flyga rakt ut i den vida vackra världen. Emellan gardinerna kunde man titta in i rummen, hvilka alls inte voro höga utan just så lagom låga, att det såg hemtrefligt ut. Och därinne funnos gamla hvita pinnsoffor, hvilka voro något långsträckta och magerlagda, men ändå sågo så innerligt treffiga och välkomnande ut, och små runda stolar och pryddligt snirklade bord. Och på borden stodo i porslinskrukor klarröda pelargonier, blekt färgade hortensior och skära, högvuxna balsaminer.

I alla dörrar stodo människor, och de nickade åt hvarann och pratade med hvarann tvärs öfver gatan.

Den fete godlynte bagaren står ute på sin förstugukvist, makligt lutad mot dörrposten; han har sitt hvita förkläde på sig och står och röker sin pipa. Rätt som det är, tager han pipan ur munnen, och så ropar han någonting

till sin granne, den lille snickarmästaren, hvilken bor tvärs öfver gatan. Någonting riktigt lustigt och skämtsamt är det som han ropar, han skrattar själf däråt, så att magen hoppar.

Och den lille snickarmästaren, som står midt emot på sin förstuguqvist, är icke sen att svara. Hans små pigga, bruna ögon blänka till, och så ropar han tillbaka någonting, som också är mycket skämtsamt och lustigt. Och så skratta de så godt, båda två.

På själfva trappstegen, som leda från förstubron ned till marken, sitta kvinnorna; de språka ifrigt med hvarann, under det de sticka strumpor eller sprita ärter. De berätta för hvarann hur många knoppar, som spruckit ut på pelargonierna sedan i går och om allt hvad de väl-signade barnungarna taga sig till.

Vid vägkanten, helt nära intill husen, sitta de helt små pyrena och gräfva i sanden med smutsiga små fingrar och blinka mot solen och skratta så hjärtans förnöjda. Och bort ifrån svängande repngungor och krusbärsrika trädgårdsgångar och gröna, blommande ängar ljuda klingande rop och klara skratt från muntra unga skaror.

Det fanns också träd i min lilla by; när man först tog upp dem ur asken, sågo de något

styfva och omöjliga ut, nästan som gröna sockertoppar. Men inte väl hade man planterat ut dem, två och två vid hvart hus, förrän det började susa i blad och grenar — än ett litet hviskande, prasslande sus som af späda nymorgnade björklöf, än ett djupare, rikare brus som af lummiga sommargröna lindar. Och där kom en doft som af blomhvit hägg och af vårlig syrén och af lönnens milda honungsångor. Inne bland de gröna löfven surrade bin och humlor, surrade och sjöngo beständigt samma sång. Beständigt är sången densamma, och aldrig blir den dock enformig. Ty om du lyssnar noga efter, skall du märka, att inne i detta susande surr fladdra och sväfva tusende vackra, sommarglada melodier; ju längre du lyssnar, ju flere skall du få höra. Alla de tusende melodier, som flyga omkring i luften och som människor ännu ej fångat — de klinga och locka derinne i det drömmande susande surret. Och de melodierna äro mycket, mycket vackrare än de, som redan äro fasttagna och inlåsta bakom de svarta not-tecknen.

Se, en sådan liten by var det, som jag hade. Och det fanns också en kyrka i den lilla byn.

Jag skall säga er hurudan den kyrkan var. Den hade vitkalkade murar, som skimrade i

solen och brant stupande tak och en tornspira, som lyfte sig högt upp emot den blåa himmeln. När man kom in i den kyrkan, blef man alls inte rädd utan kände sig genast liksom hemma. Öfver enriset, som var strödt å gången, gick man fram till sin hvitmålade bänk. Och där satt man och såg på hur solen sken in igenom höga fönster på ljusa väggar och hörde den snälle gamle presten stå och tala uppe i predikstolen. Allt emellanåt flögo blickarna bort till det stora gröna lindeträdet, som stod tätt utanför ena korfönstret, och hvars små kvistar alltid slogo emot rutorna och hviskade och pratade sins emellan. Alltid slogo de emot fönsterrutorna, de små kvistarna, alltid ville de titta in, och så susade de och hviskade — man kunde aldrig låta bli att undra hvad de hviskade om.

Ibland tittade man också ut igenom den sidoport i kyrkan, som stod öppen ut till kyrkogården. På dess tröskel satt den gamle hvithåriga kyrkvaktaren och halfsof; han hade varit gammal och hvithårig så länge som någon kunde minnas, och alltid satt han där på tröskeln och halfsof och såg helt nöjd ut med allting sådant det var. Det var alls icke någon sorglig kyrkogård, den som man såg ut på

igenom den dörren. Där växte hvita och blå aklejoj och brandgula liljor och doftande timotej, de växte så ymniga och så höga, att de små lutande träkorsen, hvilka stucko upp därur, alldeles glömde bort att se sorgliga ut. Och solen sken, och en vind strök fram öfver bugande gräs och blommor, och hvita och gula fjärilar fladdrade omkring, och ingen människa kunde tänka på att bli ledsen af att se på den kyrkogården.

Ibland hände det, att en af de glada tjärlarna därute kom infladdrande i kyrkan. Man kunde inte låta bli att följa honom med ögonen, när han, litet häpen och bortkommen, flög omkring därinne, och man kunde inte låta bli att draga på munnen emellanåt, fastän man nog visste, att det var syndigt. Men inte kunde det väl vara så farligt syndigt heller. Och i alla fall var det då ingen i *den* kyrkan, som skulle ha tänkt på att bli ond däröfver.

När den snälle gamle presten hade sagt allt hvad han ville säga däruppe, och så varit framme vid altaret och sagt någonting där också, och man hade sjungit allihop så godt man kunde, då stämde klockaren upp en utgångsmarsch på sin orgel. Och den klockaren skulle aldrig ha haft hjärta till att spela någon-

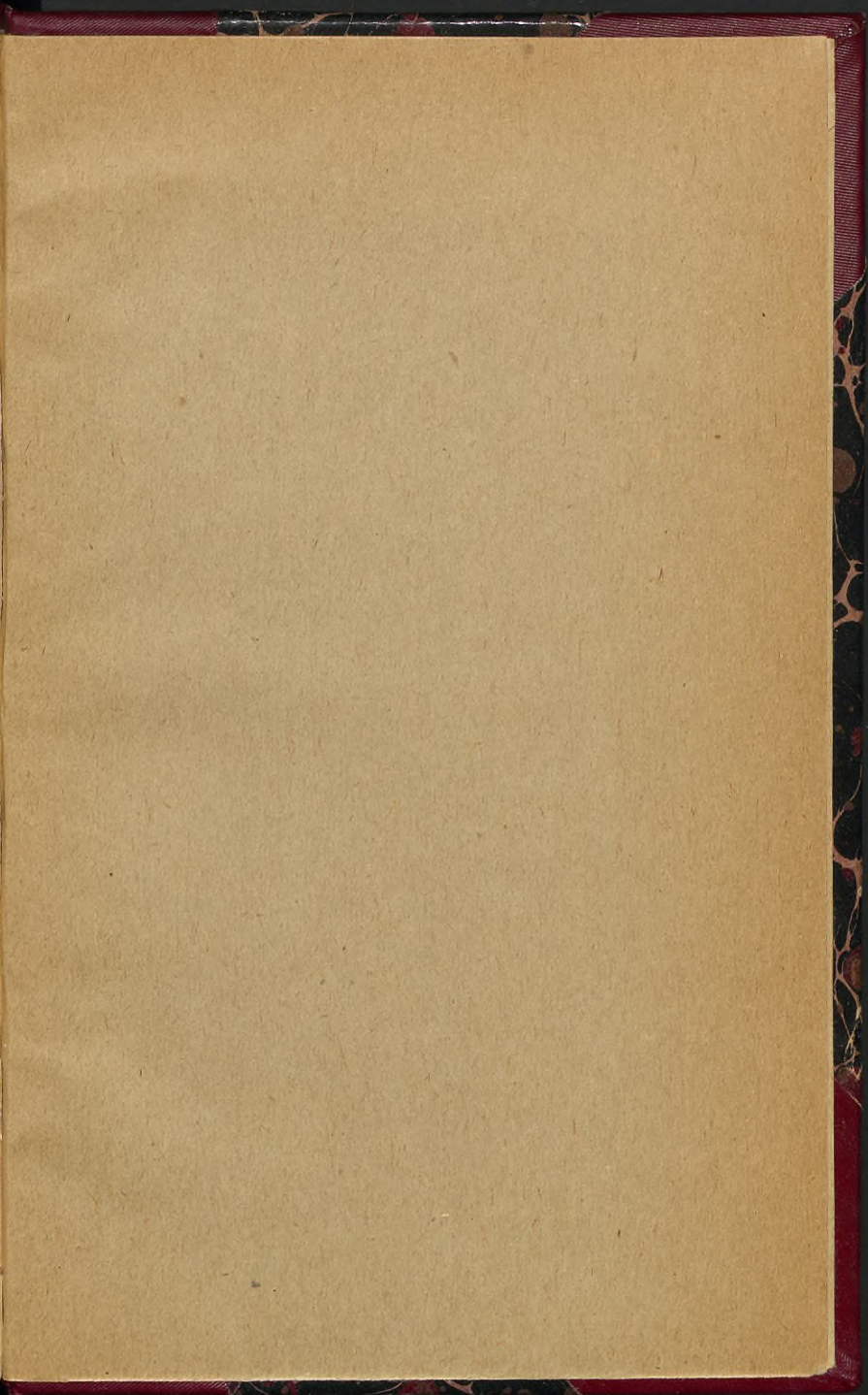
ting ledsamt eller sorgligt, utan han spelade något trefligt och gladt stycke, som gubbarna sedan gingo och gnlade på under hemvägen — de som hade godt musiköra.

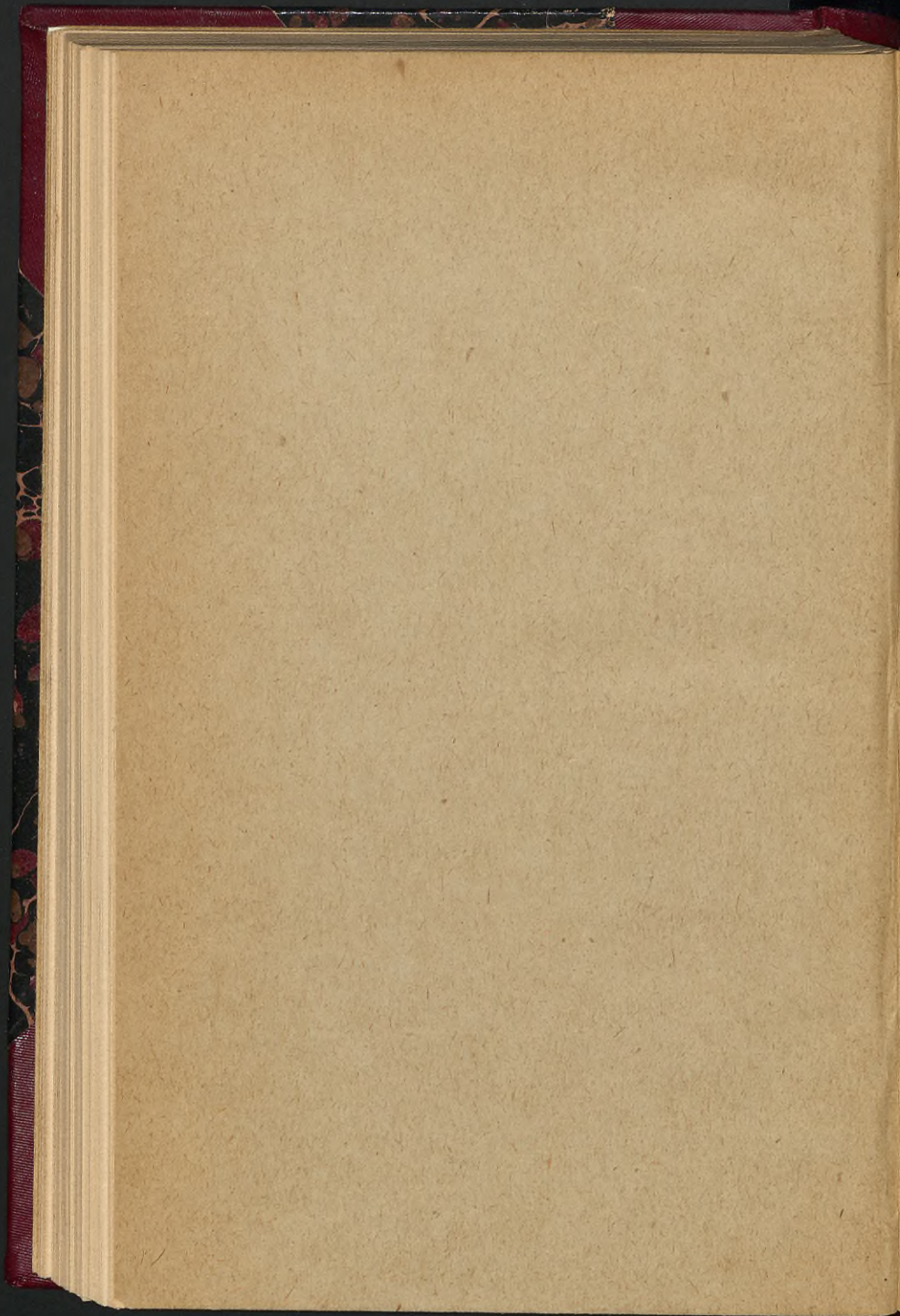
Se, en sådan kyrka var det, som fanns i min lilla by.

Men nu är kyrkan borta, och alla de små vänliga ljusröda husen äro borta. Och jag vet inte hvar jag skall söka dem eller någonting, som är likt dem.

Ty jag tror inte, att människorna bry sig om nu för tiden att göra sådana små byar som min lilla by.

Ms. 109.

6000145040

Göteborgs universitetsbibliotek

